

Kort rysk grammatik

Morgan Nilsson

version 2014-02-18

Tidigare titlar:

Allmän grammatik för begynnande slavister

Polsk basgrammatik (slutsåld)

Slovensk-svensk och svensk-slovensk europaordbok

Tjeckisk basgrammatik (slutsåld)

Tjeckisk grammatik (slutsåld)

Tjeckisk baskurs

Titlar under arbete: (föreligger som webbpublikationer)

Kort latiniserad arabisk-svensk ordlista

Kort latiniserad persisk-svensk ordlista
Persiska: en introduktion till skrift och uttal
Persisk nybörjarkurs

Kort polsk grammatik
Polsk nybörjarkurs

Kort rysk grammatik

Kort slovakisk grammatik

Kort slovensk grammatik
Kort slovensk-svensk ordbok

Kort somalisk grammatik
Kort somalisk-svensk ordbok

Kort tjeckisk grammatik

Kort ukrainsk grammatik

ALFABETET	3
TRANSLITTERERING	5
TRANSLITTERERING OCH TRANSKRIPTION TILL RYSKA	6
FONETIK	8
BETONING	8
VOKALER	8
KONSONANTER	8
FONOLOGI	10
HÅRDA OCH MJUKA KONSONANTER	10
FÖRDELNINGEN MELLAN [I] OCH [Y]	12
UTTAL AV INITIALT И	12
BETONADE VOKALER	12
OBETONADE VOKALER	13
REDUKTION AV TONANDE FINALA OBSTRUENTER	15
ASSIMILATION AV TON HOS ANGRÄNSANDE OBSTRUENTER	16
KONSONANTLÄNGD	16
SIBILANTASSIMILATION	17
UTTALSFÖRENKLINGAR	17
KLITISKA SMÅORD	18
ORTOGRAFI	19
OREGELBUNDEN STAVNING	20
STAVNINGEN AV /bi/	20
STAVNINGEN AV OBETONAT /o/	20
STAVNINGEN AV BETONAT /o/	20
STAVNINGEN AV /э/	20
STAVNINGEN AV /B/ I GENITIV	20
STUMMA KONSONANTER	21
DUBBELSKRIVNA KONSONANTER	21
ANDRA VIKTIGA AVVIKANDE STAVNINGAR	21
SKILJETECKEN	22
KOMMATECKEN	22
TÅNSTRECK	22
DIREKT ANFÖRING	22
MORFONOLOGI	24
FLYKTIG VOKAL	24
FLYKTIG VOKAL EFTER PREPOSITION	25
KONSONANTVÄXLING	25
PLEOFONI	26
ORDBILDNING	27
DIMINUTIV	27
ADJEKTIV AV SUBSTANTIV	27
NAMNSKICK	29
SMEKNAMN AV FÖRNAMN	29
GENUS	31
KONGRUENS	31
PERSONBETECKNANDE SUBSTANTIV	32
NUMERUS	34

GRUNDFORM I PLURAL	34
OREGELBUNDEN NOMINATIV PLURAL	35
BETONING	35
FLYKTIG VOKAL	36
AVVIKANDE GRUNDFORM	36
PLURALENS ANVÄNDNING	37
STYCKORD, MASSORD OCH KOLLEKTIVA SUBSTANTIV	37
PLURALE TANTUM	37
PLURAL EFTER FLERA ADJEKTIV	38
PLURAL I DISTRIBUTIV BETYDELSE	38
KASUS	39
REGELBUNDNA BÖJNINGSMODELLER	40
ACKUSATIVENS ANVÄNDNING	41
ACKUSATIVENS FORMER	42
PERSONLIGA OCH FRÅGANDE PRONOMEN	42
SUBSTANTIVENS BETONING	42
GENITIVENS ANVÄNDNING	43
GENITIVENS FORMER	45
LOKATIVENS ANVÄNDNING	47
LOKATIVENS FORMER	47
DATIVENS ANVÄNDNING	49
DATIVENS FORMER	50
INSTRUMENTALISENS ANVÄNDNING	51
INSTRUMENTALISENS FORMER	52
SUBSTANTIVENS BETONING	53
SUBSTANTIV MED AVVIKANDE BÖJNING	56
STAMFÖRÄNDRING	56
OBÖJLIGA SUBSTANTIV	56
SUBSTANTIVERADE ADJEKTIV	57
BILDNING AV ADJEKTIV	58
ADJEKTIVENS BÖJNING	59
ADJEKTIV I KORTFORM	60
ADVERB	62
HÄR ELLER DÄR	62
ORDBILDNING	63
KOMPARATION	64
JÄMFÖRELSE	65
MÅTT VID KOMPARATIV	65
PRONOMEN	66
PERSONLIGA PRONOMEN	66
INTERROGATIVA PRONOMEN	66
POSSESSIVA PRONOMEN	67
DEMONSTRATIVA PRONOMEN	69
TOTALA PRONOMEN	70
INDEFINITA PRONOMEN	71

RELATIVA PRONOMEN OCH ADVERB	71
RÄKNEORD.....	72
VERBENS ASPEKTER.....	73
ASPEKTERNAS BETYDELSE.....	73
ASPEKTPARENS BILDNING.....	75
PREFIGERING.....	75
SUFFIGERING.....	75
OLIKA BÖJNINGSTYPER	76
OREGELBUNDNA PAR	76
SEMANTISKT OMAKA PAR.....	77
BESTÄMDA OCH OBESTÄMDA RÖRELSEVERB	78
RÖRELSEVERB.....	78
RÖRELSEVERB MED BETYDELSEBÄRANDE PREFIX.....	80
TEMPUS	81
PRESENS.....	81
KONSONANTVÄXLING OCH FÖRSKJUTEN BETONING	82
INFINITIV.....	85
FINAL INFINITIV VID RÖRELSEVERB.....	85
PRETERITUM	86
FUTURUM AV PÅGÅENDE VERB.....	88
FUTURUM AV FULLBORDADE VERB	88
IMPERATIV.....	89
FÖRSTA PERSON PLURAL	90
KONJUNKTIV / KONDITIONALIS	91
VERBENS STAMMAR.....	92
REGELBUNDNA VERB.....	92
STARKA VERB	94
INFINITIV PÅ -ЕТЬ.....	94
INFINITIV PÅ -АТЬ.....	95
INFINITIV PÅ -ИТЬ	96
INFINITIV PÅ -СТЬ.....	97
INFINITIV PÅ -ТИ	98
INFINITIV PÅ -ЧЬ.....	98
OREGELBUNDNA VERB	99
TEMPUSBRUKET.....	100
PARITICIP	101
PRESENS PARTICIP AKTIVUM	101
PRESENS PARTICIP PASSIVUM.....	101
PRETERITUM PARTICIP AKTIVUM.....	102
PRETERITUM PARTICIP PASSIVUM	102
GERUNDIER.....	103
PRESENS GERUNDIUM.....	103
PRETERITUM GERUNDIUM.....	103

DIATESER	104
AKTIVUM.....	104
REFLEXIVUM	104
REFLEXIVITET.....	105
RECIPROCITET.....	105
PASSIVUM	105
INTRANSIVITET.....	105
REFLEXIVUM TANTUM.....	106
PASSIVUM.....	107
MODALITET	108
MODALA HJÄLPVERB.....	108
MODALA ADJEKTIV	108
MODALA ADVERB.....	108
REN INFINITIV.....	109
MODALA SATSPARTIKLAR.....	109
PREPOSITIONER.....	110
ADVERBIAL SOM UTTRYCKER PLATS	111
RIKTNING - BEFINTLIGHET	112
FÖRFLYTTNING TILL PERSON OCH PLATS	113
ADVERBIAL SOM UTTRYCKER TID.....	114
ADVERBIAL SOM UTTRYCKER SÄTT	115
FÄRDMEDEL	115

Alfabetet

Tryck	Kursiv	Handstil	Namn	Ungefärligt uttal
А а	<i>A a</i>	<i>A a</i>	а	hatt
Б б	<i>B б</i>	<i>B б</i>	бэ	b
В в	<i>V в</i>	<i>V в</i>	вэ	v
Г г	<i>G г</i>	<i>G г</i>	гэ	g
Д д	<i>D д</i>	<i>D д</i>	дэ	d
Е е	<i>E e</i>	<i>E e</i>	йе	bjälke
Ё ё	<i>Ё ё</i>	<i>Ё ё</i>	йо	pjoska
Ж ж	<i>Ж жс</i>	<i>Ж жс</i>	жэ	fr. jour
З з	<i>Z з</i>	<i>Z з</i>	зэ	en. is
И и	<i>I и</i>	<i>I и</i>	и	i
Й й	<i>Й й</i>	<i>Й й</i>	и краткое	j
К к	<i>K к</i>	<i>K к</i>	ка	k
Л л	<i>L л</i>	<i>L л</i>	эль	en. all
М м	<i>M м</i>	<i>M м</i>	эм	m
Н н	<i>N н</i>	<i>N н</i>	эн	n
О о	<i>O о</i>	<i>O о</i>	о	hålla
П п	<i>P п</i>	<i>P п</i>	пэ	p
Р р	<i>R р</i>	<i>R р</i>	эр	r
С с	<i>S с</i>	<i>S с</i>	эс	s
Т т	<i>T т</i>	<i>T т</i>	тэ	t
У у	<i>U у</i>	<i>U у</i>	у	stol
Ф ф	<i>F ф</i>	<i>F ф</i>	эф	f
Х х	<i>X х</i>	<i>X х</i>	ха	Loch Ness
Ц ц	<i>C ц</i>	<i>C ц</i>	цэ	bits
Ч ч	<i>C ч</i>	<i>C ч</i>	чэ	lattjo
Ш ш	<i>S ш</i>	<i>S ш</i>	ша	fors
Щ щ	<i>S щ</i>	<i>S щ</i>	ща	Kina
Ъ ъ	<i>B ъ</i>	<i>B ъ</i>	твёрдый знак	1)
Ы ы	<i>B ы</i>	<i>B ы</i>	ы	2)

Б	Ь	Б	Ь	Ъ	Ь	мягкий ¹ знак	1)
Э	э	Э	э	Э	э	э оборóтное	äta
Ю	ю	Ю	ю	Ю	ю	йу	jord
Я	я	Я	я	Я	я	йа	jasså

1) Både ъ och ь markerar att föregående konsonant skall uttalas mjukt, dvs. med ett inslag av j-klang, samt att en ev. efterföljande vokal skall uttalas föregående av ett kraftigt j-ljud. Hårt tecken är alltså ett starkt vilseledande namn. Namnet har en rent historisk förklaring. Hårt tecken skrivs endast efter prefix, i alla andra fall används alltid mjukt tecken.

2) **ы** uttalas som ett ljud mellan **i**, **u** och **y**. Försök att uttala svenskans **u** utan att runda läpparna. I stället bör du "le" ungefär lika mycket som när du uttalar ett svenskt **i**.

---

¹ Uttalas [м'яxкий].

Translitterering

	vetenskaplig	svensk	engelsk
а	a		
б	b		
в	v		
г	g		
д	d		
е	e	e, je ¹⁾	
ё	ë	jo, io, o ²⁾	e
ж	ž	zj	zh
з	z		
и	i		
й	j	j	y
к	k		
л	l		
м	m		
н	n		
о	o		
п	p		
р	r		
с	s		
т	t		
у	u		
ф	f		
х	ch	ch	kh
ц	c	ts	ts
ч	č	tj	ch
ш	š	sj	sh
щ	šč	sjtj	shch
ъ	”	<i>återges ej</i>	<i>återges ej</i>
ы	y		
ь	’	<i>återges ej</i>	<i>återges ej</i>
э	è	e	e
ю	ju	ju, iu ²⁾	yu
я	ja	ja, ia ²⁾	ya

1) **je** skrivs först i ord, efter vokal samt efter hårt eller mjukt tecken som ej återges; **ie** skrivs efter hårt eller mjukt tecken som ej återges efter **s, t, z**; **e** skrivs i övriga fall.

2) **io, iu, ia** skrivs efter **s, t, z**; **o** skrivs efter **sj, tj, zj**; **jo, ju, ja** i övriga fall.

När man translittererar ryska namn eller rysk text med hjälp av det latinska alfabetet speglar man inte uttalet, utan stavningen. Man skriver alltså *Moskva*, inte *Maskva*. Vidare skall man återge varje bokstav för sig, alltså inte skriva *x* på svenska för ryskans **кс**, utan även på svenska skriva *ks*.

I vetenskaplig litteratur och artiklar bör man använda den vetenskapliga translittereringen, medan man i skönlitteratur och populärvetenskaplig litteratur bör använda de mera svenska stavningsvarianterna.

Observera att olika europeiska språk har lite olika vanor när det gäller att återge vissa av det lite mera exotiska ljuden i skönlitterär translitterering. På svenska skriver vi:

ш = sj   ж = zj   ч = tj   щ = sjtj   х = ch

I engelskan:

ш = sh   ж = zh   ч = ch   щ = shch   х = kh

I tyskan:

ш = sch   ж = sch   ч = tsch   щ = schtsch   х = ch

I franskan:

ш = ch   ж = j   ч = tch   щ = chtch   х = kh

I norskan:

ш = sj   ж = zj   ч = tsj   щ = sjtsj   х = kh

Sådana icke-svenska stavningar bör alltid undvikas i svensk text.

Slutligen bör det nämnas att både engelska, tyska och franska gärna kortar av ryska efternamn som slutar på **-ский** till bara *-ski* eller *-sky*. På svenska bibehåller vi dock alltid alla bokstäverna och skriver *-skij*.

Translitterering och transkription till ryska

Mera kända namn har en vedertagen form på ryska som många gånger inte direkt motsvarar stavningen med latinsk skrift eller ens uttalet i originalspråket. T.ex. måste *Stockholm* skrivas **Стокгольм** vilket uttalas [staggólm] och *Göteborg* som **Гётеборг** vilket uttalas [gótibòrk]. Ett smidigt sätt att hitta sådana vedertagna stavningar är att gå in på Wikipedia och slå upp namnet på originalspråket för att sedan byta språk till ryska. Då hittar man till exempel att den vedertagna stavningen av *Malmö* på ryska är **Мальмё** [małmó].

När det gäller mindre kända namn bortser man som regel i officiella sammanhang, t.ex. vid ryska myndigheter, från uttalet och försöker

translitterera bokstav för bokstav, men vissa främmande ljud utgör en svårighet. För *ö* används först i ord gärna *э*, annars *ë*, t.ex. blir *Örebro* oftast **Эребру**, men även **Оребро** är relativt frekvent. För svenskt *u* används som regel *y*, för svenskt *y* används **ю**, för svenskt *h* används **x** eller ibland **г**.

När man skall återge minder kända namn i mera privata sammanhang kan det många gånger vara en poäng att återge uttalet så väl som möjligt. Om man utgår från stavningen och TANSLITTERERAR svenskans *Berg* blir det på ryska vanligen **Берг**, vilket ryssar kommer att uttalas [bérk]. Om man i stället utgår från det svenska uttalet och TRANSKRIBERAR namnet blir det i stället **Бэръ** eller **Бэрь**. Vilket man väljer är självfallet en smaksak och beror väldigt mycket på situationen. I en visumansökan skall man definitivt utgå från stavningen och translitterera bokstav för bokstav, men skall man bo i Ryssland och vill att ryssarna uttalar ens namn så bra som möjligt bör man kanske göra en uttalstranskription.

Svenskans tj-ljud brukar av tradition trasnlitterareas med **ч**, men uttalsmässigt är det mera rättvisande att transkribera med **ш**. Svenskans sj-ljud trasnlittereras traditionellt med **ш**, men det uttal som en stor del av svenskarna använder transkriveras kanske bättre med **x**, och svenskans *-rs-*, *-rt-*, *-rd-* skulle uttalsmässigt mycket väl kunna transkriberas med **ш**, **ч**, **дж**, även om det är ovanligt att göra så. Slutligen skulle svenskans långa, mörka *-a-* kan transkriberas med den ryska vokalen **о**, men även detta är i praktiken ovanligt. Exempelvis translittereras *Lars* som **Ларс**, men för att spegla uttalet kunde det transkriberas som **Лëш**. Mjukt uttal av **л** signaleras av **ë** som också kanske närmare motsvarar svenskans bakre **a** än vad ryskans **a** gör. **Rs** uttalas tillsammans och återges bäst med **ш**.

Fonetik

Betoning

Ryskan har oförutsägbar placering av betoningen. Betoningen måste alltså läras in från ord till ord och markeras därför i läroböcker och ordböcker med ett accenttecken över den betonade vokalen i alla ord som har mer än en stavelse. I normal rysk text saknas dock dessa accenttecken.

De betonade vokalerna uttalas en liten aning längre än de obetonade.

Vokaler

Ryskan har – aningen förenklat uttryckt – sju vokalljud.

Med det internationella fonetiska alfabetet:

[i]   [ɨ]   [u]
          [ɛ]   [ə]   [ɔ]
                  [a]

Med den förenklade transkriptionen som tillämpas i denna bok:

[i]   [y]   [u]
          [e]   [ə]   [o]
                  [a]

Ryskt **а** [a] uttalas som den öppna, ljusa varianten av svenskt *a*, som t.ex. i *hatt*.

Ryskt **ы** [y] uttals helt utan svenskans rundade, framskjutna läppar och framskjutna tunga. Tungan skall i ryskan ligga platt och dras aningen bakåt i munnen, medan läpparna skall vara formade till ett avslappnat, lite trött leende. Ljudet uttalas ungefär som svenskans **u**, men alltså utan rundning av läpparna. I stället skall de vara formade till ett ”leende” och tungan föras lite längre bak i munnen.

Konsonanter

п, т, к är oaspirerade, dvs. den kraftiga luftström som är karakteristisk för motsvarande svenska ljud saknas helt på ryska.

х uttalas ungefär som svenskt *sj* i den mindre prestigefyllda varianten. Det mjuka **хь** låter däremot nästan som tyskans *ich*-ljud.

з uttalas som det tonande s-ljudet i t.ex. ty. *Sie* eller eng. *freeze*.

ш uttalas som rikssvenskans *fors*.

ц uttalas som ts.

ч uttalas som i engelskans *church* eller sv. *lattjo*.

ж uttalas som i franskans *jour*.

л uttalas ungefär som engelskans bakre l-ljud.

Det mjuka **ль** låter däremot väldigt likt ett rikssvenskt **l**.

Ryskans **ш** uttalas som ett långt tje-ljud.

Ett för ryskan främmande ljud som vi har i svenskan är det äng-ljud [ŋ] som vi på svenska alltid helt automatiskt uttalar före **g** och **k**. Denna typ av uttal är fullständigt främmande för ryskan. Ett **н** skall alltid uttalas som [n], oberoende av vilket ljud som följer.

банк

[bánk]

bank

Fonologi

Hårda och mjuka konsonanter

Ryskans konsonantljud fördelar sig på två grupper: hårda respektive mjuka. De mjuka kallas med en fonetisk term för palataliserade (eller ibland muljerade), medan de hårde kan kallas icke-palataliserade.

De mjuka konsonanterna uttalas genomgående genom att tungspetsen placeras bakom tänderna i underkäken och en punkt på tungryggen placeras på den plats där tungspetsen befinner sig när man uttalar den motsvarande icke-palataliserade konsonanten.

I denna bok markeras mjuk konsonant fonetiskt med ett kommatecken under eller i vissa fall över konsonanten i fråga. Konsonanten och mjukheten får inte uttalas som två på varandra följande ljud utan skall verkligen smälta samman till ett enda ljud.

hårda: **б**   **п**   **м**   **в**   **ф**   **с**   **з**   **т**   **д**   **р**   **л**   **н**
          [b   p   m   v   f   s   z   t   d   r   l   n]
mjuka: **бъ**   **пъ**   **мъ**   **въ**   **фъ**   **съ**   **зь**   **тъ**   **дъ**   **ръ**   **лъ**   **нъ**
          [ḅ   p̣   ṃ   ṿ   f̣   ṣ   ẓ   ṭ   ḍ   ṛ   ḷ   ṇ]

Konsonanterna i denna första grupp kan förekomma i alla positioner – före samtliga vokaler liksom sist i ord.

hårda: **к**   **г**   **х**
          [k   g   x]
mjuka: **ки**   **ке**   **ги**   **ге**   **хи**   **хе**
          [ḳi   ḳe   ģi   ģe   x̣i   x̣e]

Konsonanterna i denna andra grupp kan inte förekomma lika fritt. De hårda **к, г, х** förekommer bara före **а, о, у**, samt sist i ord. De mjuka förekommer bara före **е, и**. Härav följer att man aldrig kan skriva ett mjukt tecken eller bokstäverna **я, ё, ю, э, ы** efter dessa konsonanter.

hårda: **ш**   **ж**   **ц**
mjuka: **щ**   **ч**   **й**

För konsonanterna i denna sista grupp gäller ännu mer komplexa restriktioner, vilket diskuteras i reglerna nedan.

Fördelningen mellan [i] och [y]

Efter de mjuka К, Г, Х, Ч, Щ, Ъ och övriga mjuka konsonanter	skrivs och uttalas alltid И , aldrig Ы . Detta gäller både stavning och uttal
Efter de hårda Ш, Ж	skrivs alltid И , som dock alltid uttalas [y] .
Efter det hårda Ц	skrivs både И och Ы , som dock båda alltid uttalas [y] .

Till exempel

медици́нский	uttalas [mʲɪdʲitsýnskʲij]	<i>medicinsk</i>
ножи́	[naʒʲy]	<i>knivar</i>

Efter det mjuka **й** förekommer aldrig **ы**, utan i stället alltid **и**. Dock får man aldrig skriva **й** före en vokal. Därför försvinner **й** före **и** i skriften, men man kan antingne uttala med ett svagt j-ljud eller helt hoppa över det.

музе́й		[muzéj]	<i>museum</i>
музеи́	/muzéj/-/y/	[muzéi]	<i>museer</i>

Uttal av initialt и

I ord som börjar på **и**- uttalas detta som [y] om det föregående ordet slutar på hård konsonant och orden uttalas tillsammans i en följd utan någon paus emellan.

о́н иде́т [ònydót] *han går*
о́б исто́рии [abystóriji] *om historia*
с интере́сом [synʲtʲɪrésəm] *med intresse*
дива́н и сто́л [dʲiványstól] *en soffa och ett bord*

Betonade vokaler

Bokstäverna **а, о, у, э, ы** uttalas då de är betonade
– alltid [a], [o], [u], [ɛ], [y].

Bokstäverna **я, ё, ю, е** uttalas då de är betonade

– först i ord, efter vokal och efter mjukt/hårt tecken

som [ja], [jo], [ju], [je],

– efter konsonant

som [a], [o], [u], [e] varvid konsonanten uttalas mjukt.

Dock påverkas inte på något sätt uttalet av **ш, ж, ц, ч, щ**, av ett efterföljande **е, ё** eftersom dessa konsonanter inte finns i både hård och mjuk variant. Efter dessa konsonanter får man aldrig skriva **я, ю**.

Observera också att bokstaven **ё** alltid är betonad. Det saknas alltså egentligen möjlighet att på ryska skriva obetonat /o/ efter mjuk konsonant. I stället skriver man **е** (dvs. **ё** utan prickar!). Detsamma gäller också efter de hårda **ш, ж, ц**.

Dessutom är det inte obligatoriskt att sätta ut prickarna över **ё** ens när vokalen är betonad. I de lite äldre generationerna tycker många att det ser lite barnsligt ut med prickar, men i dagens ryska skolor lär man ut att man skall sätta ut prickarna.

Bokstaven **и** uttalas då den är betonade

– först i ord i normalt [i],

– först i ett ord som uttalas tillsammans med föregående obetonat ord som slutar på hård konsonant uttalas dock [y],

– efter vokal [i] eller [i],

– efter mjukt/hårt tecken [ji],

– efter **ш, ж, ц** som [y].

– efter övriga konsonanter som [i] varvid konsonanten är mjuk.

Obetonade vokaler

Ryskan skiljer i obetonad ställning normalt bara mellan fyra olika vokalljud. Uttal av ett obetonat [e] och [o] förekommer i princip bara i lånord, och även där vacklar bruket en aning. Många förryskar och uttalar [a]/[ə] i stället för det [o] som finns i det långivande språket.

поёт   [поёт] / [паёт]

Däremot är det vanligt att man i lånord bibehåller uttalet [ə] först i ord samt efter hård konsonant.

экра́н   [ekrán]

сви́тер   [syíter]   *tröja*

I STARK obetonad position, dvs. allra först i ett ord eller i stavelsen närmast före den betonade stavelsen, förekommer bara de obetonade ljuden

[i]	[y]	[u]
	[a]	

I SVAG obetonad position, vilket är övriga positioner, förekommer bara

[i]	[y]	[u]
	[ə]	

Obetonat **у, ю, ы, и, э** uttalas

- på samma sätt som motsvarande betonade vokaler, fast oftast en aning slappare.

Obetonat **о** uttalas

- [a] först i ord och närmast före betonad stavelse,

океа́н	[aʁián]	<i>ocean</i>
Москва́	[maskvá]	<i>Moskva</i>

- [ə] i övriga fall.

посмотрéть	[pəsmatrétʃ]	<i>titta</i>
-------------------	--------------	--------------

Obetonat **а** uttalas

- [a] först i ord och närmast före betonad stavelse,

ана́нас	[ananás]	<i>ananas</i>
----------------	----------	---------------

- [ə] efter **ч, щ** sist i ord liksom näst sist i ord före hård konsonant,

да́ча	[dáčə]	<i>lantställe, sommarstuga</i>
у́чат	[účət]	<i>de lär</i>

- [i] efter **ч, щ** i övriga fall,

часы́	[čisý]	<i>klocka; timmar</i>
пло́щадь	[plóscɛiʃ]	<i>torg</i>

- [ə] i alla övriga fall.

Obetonat **я** uttalas

först i ord, efter vokal och efter mjukt/hårt tecken

- [jə] sist i ord,

но́вая	[nóvəjə]	<i>ny</i>
---------------	----------	-----------

- [jə] näst sist i ord före hård konsonant,

стро́ят	[strójət]	<i>de bygger</i>
----------------	-----------	------------------

- [ji] i alla andra positioner,

язы́к	[jizýk]	<i>språk, tunga</i>
--------------	---------	---------------------

efter konsonant som förstås uttalas mjukt

- [ə] sist i ord,

- [ə] före hård konsonant sist i ord,
  - [i] i alla andra positioner,
десять	[dɛʂɨt̚]	<i>tio</i>
сёмьдесят	[ʂémɕɨʂət̚]	<i>sjuttio</i>

Obetonat e uttalas

i ändelser där e egentligen representerar ett obetonat /o/, /jo/,

- [jə] efter vokal och efter mjukt/hårt tecken,

нóвое	[nóvəjə]	<i>ny</i>
-------	----------	-----------

- [ə] efter konsonant som då förstås uttalas mjukt,

мóре	[móɾə]	<i>hav</i>
------	--------	------------

Annars

- [ji] först i ord, efter vokal och efter mjukt/hårt tecken,

- [y] efter **ж, ш, ц** före ordets betoning och i ändelsen i dativ/lokativ

женá	[žyná]	<i>fru, hustru</i>
------	--------	--------------------

Мáше	[máʂy]	<i>åt Masja</i>
------	--------	-----------------

- [ə] efter **ж, ш, ц** i övriga fall

хорóшее	[xaróʂəjə]	<i>bra</i>
---------	------------	------------

тóже	[tóžə]	<i>också</i>
------	--------	--------------

Гéрцен	[gértsən]	
--------	-----------	--

мóжет	[móžət]	<i>kan</i>
-------	---------	------------

- [i] efter alla andra konsonanter som förstås uttalas mjukt

сестрá	[šistrá]	<i>syster</i>
--------	----------	---------------

на мóре	[namóri]	<i>vid havet, på havet</i>
---------	----------	----------------------------

Reduktion av tonande finala obstruenter

Sist i ett ord kan man på ryska inte uttala en tonande obstruent. Om en tonande obstruent står sist i ett ord uttalas i stället motsvarande tonlösa obstruent.

tonande	б	в	д	з	ж	г
tonlösa	п	ф	т	с	ш	к

Иванóв	[ivanóf]
--------	----------

гóрод	[góɾət]
-------	---------

дрúг	[drúk]
------	--------

хлéб	[xlɛp]
------	--------

мúж	[múʂ]
-----	-------

глáз	[glás]
------	--------

Assimilation av ton hos angränsande obstruenter

När två eller flera obstruenter står bredvid varandra måste alla uttalas antingen tonande eller tonlöst. Det är den sista obstruenter i anhopningen som avgör om hela gruppen skall uttalas tonande eller tonlöst.

tonande	б	в	д	з	ж	г				
tonlösa	п	ф	т	с	ш	к	х	ч	ц	щ

всё	[fʂó]	<i>allt</i>
Кавкáz	[kafkás]	<i>Kaukasus</i>
вóдка	[vótkə]	
Витебск	[vʲitʲpsk]	
экzáмен	[egzámʲin]	
футбóл	[fudbóʎ]	
рюкзák	[ɾugzák]	<i>ryggsäck</i>

Ett undantag är dock att ett [v] inte ger upphov till assimilation av föregående konsonant. [v] kan alltså föregås av tonlös konsonant utan att påverka denna så att den blir tonande.

квартét
квóта
Москвá
твóй

Principen gäller även för prepositioner som uttalas tillsammans med det efterföljande ordet.

в пýтницy [fʲátɲitsu] *på fredag*

Konsonantlängd

Konsonanten **щ** uttalas alltid lång.

ещё [jʲicʲó] *fortfarande, mera, också*

Två på varandra följande likadana konsonanter som hör till olika morfem uttalas som ett långt ljud.

в воскресéньe [vvəkʲrʲisʲénʲjə] *på söndag*

с сы́ром [ssýrəm] *med ost*

в вóсемь [vvóʂʲimʲ] *klockan åtta*

Långa konsonantljud kan också uppkomma genom assimilation.

идт́и [iʲtʲʲi] *gå, komma, vara på väg*

отдыхáть [adɲxátʲ] *vila, koppla av, semestra*

Sibilantassimilation

Olika typer av s-, sj- och tj-ljud assimileras så att **с/з** som föregår **ш/ж/ч** helt flyter samman med det efterföljande ljudet som då blir långt.

сш, зш uttalas	[šš]	
сшѣть	[ššýʧ]	<i>sy ihop</i>
с шáйбой	[ššájboj]	<i>med pucken</i>
сж, зж uttalas	[žž]	
приезжáть	[prijizžát]	<i>komma resande</i>
пóзже	[póžžə]	<i>senare</i>
из жíзни	[izžýzɲi]	<i>ur livet</i>
сч, зч uttalas	[čč]	
счáстье	[ččástə]	<i>lycka</i>
из чегó	[iččivó]	<i>av vad</i>

Uttalsförenklingar

-тся, -ться i slutet av reflexiva verb uttalas inte med mjuka konsonanter, utan med hårda, dvs. som **-[tsə]**.

учѣться	[učítsə]	<i>att studera</i>
óн учится	[účitsə]	<i>han studerar</i>
онѣ учатся	[účitsə]	<i>de studerar</i>

ч uttalas [š] i orden

чтó	[štó]	<i>vad</i>
конéчно	[kaɲéšɲə]	<i>naturligtvis</i>
скúчно	[skúšɲə]	<i>tråkigt</i>

т, д uttalas inte mellan sibilanter och sonoranter.

пóздно	[póznə]	<i>sent</i>
шестнáдцать	[šysnátsəʧ]	<i>sexton</i>
шестьсóт	[šyssót]	<i>sexhundra</i>
счастлѣвый	[ččislívyj]	<i>lycklig</i>
пράзник	[prázɲik]	<i>helgdag, storhelg, högtid</i>

д uttalas inte i räkneorden 11-19, 20, 30.

двенáдцать	[dvinátsəʧ]	<i>tolv</i>
-------------------	-------------	-------------

л uttalas inte i ordet

сóлнце	[sóntsə]	<i>sol</i>
---------------	----------	------------

в uttalas inte före **-ств-** i orden

чúвство	[čústvə]	<i>känsla</i>
чúвствовать	[čústvəvəʧ]	<i>känna</i>
здράвствуй	[zdrástvuj]	<i>hej, goddag (du-tilltal)</i>
здράвствуйте	[zdrástvujʧ]	<i>hej, goddag (ni-tilltal)</i>

vilket kan förkortas ytterligare till

здрáвствуйте	vard. [zdrástʃi]	<i>hej, goddag</i>
уй uttalas normalt inte i ordet		
пожáлуйста	[pəʒálstə]	<i>varsågod, var snäll och...</i>
-сяч- kan – om det följs av vokal – dras samman till [щщ] i ordet		
тýсяча	[týʃiçə]/[týɕɕə]	<i>tusen</i>
men i G.pl. bara		
тýсяч	[týʃiç]	<i>tusen</i>
-ов- kan i fadersnamn falla bort i vardagligt uttal och -ич uttalas då [yč].		
Ивáнович	[iványč]	<i>Ivansson</i>
г uttalas som [x] i de båda adjektiven		
мýгкий	[máxkij]	<i>mjuk</i>
лéгкий	[lókij]	<i>lätt</i>
och som regel i nominativformen		
бóг	[bók]	<i>gud</i>
г uttalas som svenskt [h] i interjektionen		
гóсподи	[hóspədi]	<i>herre gud</i>

Klitiska småord

Många småord saknar egen betoning och uttalas i stället tillsammans med ett betydelsemässigt ”tyngre” huvudord. Sådana obetonade småord kallas klitikor. De utgörs framför allt av prepositioner och negationen **не**. Märk särskilt att tonalitetsassimilation sker över gränsen mellan klitikor och huvudord.

к дáме	[gdámi]	<i>till damen</i>
в сýпе	[fsúpʲi]	<i>i soppan</i>
из Тýлы	[istústy]	<i>från Tula</i>
на полý	[nəpalú]	<i>på golvet</i>
не бы́ла	[nʲibyɫá]	<i>hon var inte</i>
Observera också tillbakadragen betoning till vissa sådana småord.		
нá пол	[nápəɫ]	<i>(ner) på golvet</i>
нé был	[nʲebyɫ]	<i>han var inte</i>
нé было	[nʲebyɫə]	<i>det var inte</i>

Ortografi

Ryskans stavning motsvara i de flesta fall ganska väl den bakomliggande fonologiska och morfologiska strukturen hos orden, men framför allt på en punkt saknas överensstämmelse mellan fonologi och stavning. Detta gäller stavningen av de mjuka konsonanterna. Detta göra att även stavningen av böjningsändelserna blir ganska komplicerad.

Mjuk konsonant skrivs då den följs av vokal med hjälp av den efterföljande vokalen. I stället för de enkla vokalbokstäverna **а, о, у, э, ы** skrivs motsvarande j-vokal **я, ё, ю, е** resp. **и**.

Dock skrivs aldrig **я, ю** efter **ч, щ**.

Vidare faller **й** bort ur stavningen före en följande j-vokal eller ett **и**.

N.sg.	/николай/	Никола́й
A.G.sg.	/николай/-/а/	Никола́я
D.sg.	/николай/-/у/	Никола́ю
N.sg.	/фотографий/-/а/	фотогра́фия
A.sg.	/фотографий/-/у/	фотогра́фию
N.A.sg.	/фотографий/-/ы/	фотогра́фии
G.pl.	/фотографий/-/_/	фотогра́фий

Mjuk konsonant som inte följs av vokal skrivs med hjälp av ett efterföljande mjukt tecken. Dock skrivs aldrig mjukt tecken efter **й**, och endast ibland efter **ч, щ**.

Oregelbunden stavning

Precis som i de flesta språk finns det i rysk stavning vissa oregelbundna inslag som gör att stavningen på ett ologiskt sätt avviker från uttalet. Några fall är av mera principiell karaktär, medan andra fall bara handlar om enstaka ord.

Stavningen av /ы/

Efter **ш** och **ж** skrivs aldrig **ы**, i stället skrivs alltid **и**, som dock alltid uttalas som [ы].

хороший [xaróšyj] *bra*

Efter **ц** skrivs både **и** och **ы**, men uttalet av **и** blir alltid [ы].

цѐрк [tsýrk] *cirkus*

Stavningen av obetonat /о/

Efter **ш**, **ж**, **ц**, **ч**, **щ** och alla andra mjuka konsonanter skrivs aldrig obetonat **о**. I stället skrivs alltid **е**. Det uttalas dock alltid som om det vore ett **о**, dvs. som [ə].

сѝне /синь/-/ойо/ [síŋəjə] *blå*

Stavningen av betonat /о/

Efter **ш**, **ж**, **ц**, **ч** och **щ** förekommer både betonat **о** och **ѐ**, trots att den senare av de båda bokstäverna inte kan innebära någon påverkan på dessa konsonanter, eftersom de ju inte förekommer som hårda resp. mjuka varianter, utan bara kan uttalas på ett enda sätt.

чѐрный [čórnyj] *svart*

Stavningen av /э/

Efter **ш**, **ж**, **ц**, **ч** och **щ** skrivs aldrig **э**, i stället skrivs alltid **е**, trots att detta vokaltecken inte kan innebära någon påverkan på dessa konsonanter, eftersom de ju inte förekommer som hårda resp. mjuka varianter, utan bara kan uttalas på ett enda sätt.

шѐсть /шѐсть/ [šésʧ] *sex*

Stavningen av /в/ i genitiv

I genitiv singular stavas adjektivens och pronomenens ändelse i maskulinum och neutrum med **-г**- trots att man uttalar [v].

-ого / -его	-[əvə]	
лі́тр бѐлого вина́	[bʲɛlʲəvə]	<i>en liter vitt vin</i>
его́	[jivó]	<i>honom, hans</i>
сего́дня	[ʂivódʲnə]	<i>i dag</i>

Stumma konsonanter

д uttalas inte i räkneorden 11-19, 20, 30.

двена́дцать	[dʲvinátsətʲ]	<i>tolv</i>
--------------------	---------------	-------------

л uttalas inte i ordet

со́лнце	[sóntsə]	<i>sol</i>
----------------	----------	------------

Dubbelskrivna konsonanter

I många lånord, i synnerhet lite längre ord, skrivs dubbel konsonant på samma sätt som i det långgivande språket, utan att konsonanten uttalas som lång i ryskan.

граммáтика	[gramátikə]	<i>grammatik</i>
суббóта	[subótə]	<i>lördag</i>

Andra viktiga avvikande stavningar

[ш] skriv med ч i orden

что́	[štó]	<i>vad, att</i>
конéчно	[kaŋéʂnə]	<i>naturligtvis</i>

[x] skrivs med г i orden

мя́гкий	[máxkij]	<i>mjuk</i>
ле́гкий	[lókij]	<i>lätt</i>

Bokstaven е skrivs efter hård konsonant i många lånord och utländska namn.

кафе́	[kafé]	<i>café</i>
интерне́т	[internét]	<i>internet</i>
компью́тер	[kampjútér]	<i>dator</i>
сви́тер	[syítér]	<i>tröja</i>
сонéт	[sanét]	<i>sonett</i>
контéйнер	[kantéjner]	<i>container</i>
Борнео́	[bornéo]	<i>Borneo</i>
Эрне́ст	[ernést]	<i>Ernest</i>

Observera även о efter den mjuka konsonanten i ordet

алло́	[aló]	<i>hallå</i>
--------------	-------	--------------

Skiljetecken

Bruket av skiljetecken är på de flesta sätt ganska likartat i ryskan och svenskan. Nedan betonas några fall där det finns tydliga skillnader.

Кommatecken

Kommatecken måste alltid sättas mellan huvudsats och bisats.

Видно было, что он теперь узнал меня.

Det syntes att han kände igen mig nu.

Это завод, где работает мой брат.

Det är fabriken där min bror arbetar.

Tankstreck

Tankstreck skall sättas mellan subjekt och predikatsfyllnad om huvudordet i båda satsdelarna är substantiv och satsen saknar kopulaverb i presens.

Моя сестра – хорошая учительница. *Min syster är en bra lärare.*

Direkt anföring

Anföring markeras i ryskan med tankstreck både före och efter anföringen. Fortsatt anföring i samma stycke föregås också av tankstreck. I svenskan används bara ett enda tankstreck allra först i varje stycke.

– **Дуня! – сказал смотритель, – принеси самовар!**

– *Dunja! sade postmästaren, hämta samovaren!*

– **Ты меня не узнаешь? – спросил я её, – мы ведь старые знакомые!**

– *Känner du inte igen mig? frågade jag henne. Vi är ju gamla bekanta!*

– **Может быть, – ответил она.**

– *Kanske det, svarade hon.*

Både på ryska och på svenska kan citationstecken användas, på ryska tillsammans med tankstreck, på svenska i stället för tankstreck.

«Дуня!» – сказал станционный смотритель, – «принеси самовар!»

”Dunja!” sade stationsmästaren, ”hämta samovaren!”

«Ты меня не узнаешь?» – спросил я его, – «мы ведь старые знакомые!»

”Känner du inte igen mig?” frågade jag honom, ”vi är ju gamla bekanta.”

«Может быть», – ответил он.
”Kanske det”, svarade han.

Morfonologi

Morfonologin är läran om ett språks systematiskt förekommande ljudväxlingar inom morfologin, dvs. inom ordbildning och böjning.

Flyktig vokal

För att undvika två konsonanter sist i ord liksom grupper av tre konsonanter inuti ord är det mycket vanligt att vokalen /o/ skjuts in mellan konsonanterna. Detta sker särskilt ofta i följande fall:

– Nom.sg. av maskulina substantiv

N.sg. /пирож_к/-/_/ > **пирожóк** *pirog*

N.pl. /пирож_к/-/Ы/ > **пирожкí**

– Gen.pl. av feminina och nneutrala substantiv

N.sg. /студéнт_к/-/а/ > **студéнтка** *student*

G.pl. /студéнт_к/-/_/ > **студéнток**

N.sg. /ок_н/-/о/ > **окнó** *fönster*

G.pl. /ок_н/-/_/ > **óкон**

– Nom.sg.mask. av adjektiv i kortform

N.sg.m. /уз_к/-/_/ > **úзок** *smal, trång*

N.sg.f. /уз_к/-/а/ > **узкá**

N.sg.m. /уз_к/-/ЫЙ/ > **úзкий, úзкая, úзкое**

Om konsonanten före den flyktiga vokalen är mjuk (inklusive **щ, ч, й**) eller någon av de tre hårda **ш, ж, ц** och den flyktiga vokalen är OBETONAD, skrivs förstås obetonat **е** i stället för **о**.

N.sg. /девуш_к/-/а/ > **дéвушка** *flicka*

G.pl. /девуш_к/-/_/ > **дéвушек**

N.sg. /копей_к/-/а/ > **копéйка** *kopek*

G.pl. /копей_к/-/_/ > **копéек**

N.sg.m. /боль_н/-/_/ > **бóлен** *sjuk*

N.sg.f. /боль_н/-/а/ > **больнá**

N.sg.m. /долж_н/-/_/ > **дóлжен** *tvungen, skyldig*

N.sg.f. /долж_н/-/а/ > **должнá**

Om konsonanten före den flyktiga vokalen är mjuk (inklusive **щ, ч, й**) och den flyktiga vokalen är BETONAD, skjuter man in **е** i vissa ord och **ё** i andra ord. Observera dock att den mjuka konsonanten före den flyktiga vokalen i de flesta fall har blivit hård då den inte följs direkt av en vokal.

N.sg. /дь_нь/-/_/ > **дéнь** *dag*

G.sg. /дь_нь/-/а/ > **днjá**

N.sg.	/ось_л/-/_/_/	> осёл	<i>åсна</i>
G.sg.	/ось_л/-/а/	> осла́	

Flyktig vokal efter preposition

Prepositionerna **в** och **с** utvidgas i vissa fall till **во** respektive **со**, dvs. en flyktig vokal läggs till prepositionen. Detta sker helt regelbundet när det efterföljande ordet börjar på **в / ф** respektive **с / з / ш / ж** följt av ytterligare minst en konsonant.

во в тóрник	<i>på tisdag</i>
во Ф ра́нции	<i>i Frankrike</i>
со студéнтами	<i>med studenterna</i>
со швéдами	<i>med svenskarna</i>

Därutöver skjuts flyktig vokal in i några andra stelnade ordkombinationer, och då även efter några andra prepositioner.

I synnerhet skall det noteras att en hel rad olika prepositioner får en flyktig vokal framför olika former av pronomenet *миг*.

со мно́й, ко мнé, обо мнé, надо мно́й, передо мно́й, подо мно́й

Konsonantväxling

Vid ordbildning och böjning inträffar ofta ett antal regelbundet återkommant konsonantväxlingar.

л > ль	шкóла Ту́ла	шкóльный ту́льский
с > ш	писа́ть <i>skriva</i> спроси́ть <i>fb. fråga</i>	я пишу́ <i>jag skriver</i> спра́шивать <i>pg. fråga</i>
к > ч	я́блоко <i>äpple</i> молоко́ <i>mjölk</i>	я́блочный <i>äppel-</i> моло́чный отде́л <i>mjölkavdelning</i>
т > ч	хоте́ть <i>vilja</i>	я хочú <i>jag vill</i>
з > ж		
г > ж	я могу́, она́ могла́ кни́га	ты мо́жешь кни́жный
д > ж	сидéть, сиди́шь ви́деть, види́шь	я сижу́ я ви́жу
б > бл	люби́ть, люби́л	я люблю́
п > пл	купи́ть, купи́л	я куплю́
в > вл	гото́вить, гото́вил	я гото́влю
ф > фл		
м > мл		

Pleofoni

Ryskan har normalt något som kallas pleofoni. Detta innebär att konsonanterna /r/ resp. /l/ omges av två vokaler där slaviska språk i äldre tider bara hade /ra/ resp. /la/. I vissa fall används dock de äldre formerna i modern ryska. De har då sitt ursprung i kyrkospråket. Dessa kortare formerna brukar därför kallas kyrkslavismer. De kortare formerna förekommer ofta i mera abstrakt betydelse och de längre i mer konkret betydelse.

голова́ *huvud*

глава́ *kapitel; överhuvud, ledare*

головно́й *huvud-, avseende huvudet*

головно́й убо́р *huvudbonad*

гла́вный *huvud-, viktigaste, över-*

гла́вная у́лица *huvudgata*

гла́вный вра́ч *överläkare*

Ordbildning

Diminutiv

Diminutiv betecknar något mindre eller mera kärt. Diminutivändelsen innehåller som regel ett /k/.

стол bord

сто́лик litet bord

Framför diminutiven /k/ inträffar konsonantväxling.

г > ж **кни́га** bok **кни́жка** < **книг -к -а**

Även diminutivens /k/ kan utsättas för konsonantväxling om ytterligare en andra diminutivmarkör läggs till.

к > ч **кни́жечка** < **книг -к -к -а**

För att undvika mer än två konsonanter tillsammans skjuts även en flyktig vokal in mellan andra och tredje vokalen räknat från ordets slut.

Vissa ord som ursprungligen uppstått som diminutiver har med tiden fått en helt självständig betydelse.

водá vatten

во́дка vodka

Adjektiv av substantiv

-ский

де́ти barn

> **де́тский са́д** förskola, dagis

ию́нь juni

> **ию́ньский до́ждь** juniregn

Ленингра́д Leningrad > **Ленингра́дский вокзал**

Leningradstationen (i Moskva)

För att undvika tre konsonanter i rad skjuts en flyktig vokal in mellan andra och tredje konsonanter räknat från ordet slut.

Москвá Moskva

> **Моско́вский университет**

Moskvauniversitetet

-ный

тра́ктор traktor

> **тра́кторный заво́д** traktorfabrik

Observera de helt regelbundna konsonantväxlingarna.

к > ч **я́блоко** äpple

> **я́блочный со́к** äppeljuice

г > ж **кни́га** bok

> **кни́жный магази́н** bokhandel

л > ль **шко́ла** skola

> **шко́льный дру́г** skolkamrat

мы́ло tvål

> **мы́льная о́пера** såpopera

-ОВЫЙ

пóчта *post* > **пóчтóвая мáрка** *frimärke*

Namnskick

Ryskt namnskick ser ut så att man har ett förnamn (**и́мя**), ett fadersnamn (**о́тчество**) som är bildat av faderns förnamn med hjälp av ändelsen **-ович** (**-евич**) för män och **-овна** (**-евна**) för kvinnor, och ett släktnamn (**фа́мília**) som går i arv i släkten från generation till generation. När kvinnor gifter sig brukar de vanligen behålla sitt fadersnamn men byta till mannens släktnamn. Som ett exempel kan en familj bestå av:

far: **Анто́н Никола́евич Константи́нов**

mor: **Татья́на Ива́новна Константи́нова**

son: **Михаи́л Анто́нович Константи́нов**

dotter: **Ни́на Анто́новна Константи́нова**

Härav följer ytterligare att man vet att barnens morfar heter **Ива́н** och farfar **Никола́й**. Möjligen hette också någon riktigt gammal anfader **Константи́н**.

Smeknamn av förnamn

Ва́ня = Ива́н

Ва́ся = Васи́лий

Во́ва = Влади́мир

Воло́дя = Влади́мир

Да́ша = Да́рья

Ди́ма = Вади́м / Влади́мир / Дми́трий

Катю́ша = Екате́рина

Ка́тя = Екате́рина

Ко́ля = Никола́й

Ле́на = Еле́на

? **Ле́ня = Леони́д**

Ма́ша = Мари́я

Ми́тя = Дми́трий

Ми́ша = Михаи́л

На́дя = Наде́жда

На́стя = Анаста́сия

Ната́ша = Ната́лья

Пе́тя = Пе́тр

Са́ша = Алекса́ндр / Алекса́ндра

Серё́жа = Серге́й

Ю́ля = Ю́лия

Ю́ра = Ю́рий

Förutom sådana etablerade standardformer finns en uppsjö av alternativa former. Det är egentligen bara ryssarnas ordbildningsfantasi som sätter gränserna. Т.е.х.

**Васі́лій: Васенька; Васильюшка; Василька; Василёк; Василько;
Васёна; Васёня; Васюня; Васюра; Сюра; Васюта; Сюта;
Васюха; Васюша; Васяй; Васяк; Васяка; Вака; Васяня;
Васяна; Васята; Васяха; Васяша...**

Пётр: Петруня, Петюня, Петюля, Петруся, Петруха, Петруша...

Ю́лия: Юлька, Юлечка, Юленька, Юлюся...

Genus

Ryska ord fördelar sig på tre grupper, så kallade genus: maskulinum, femininum och neutrum. Det har inte direkt med kön att göra, så termerna kan vara lite förvirrande. I stället handlar det framför allt om vilken bokstav (eller snarare vilket ljud) ordet i fråga slutar på.

- Ord som slutar på konsonant är maskulina.
- Ord som slutar på **-а/-я** är feminina.
- Ord som slutar på **-о/-ё/-е** är neutrala.

Genomgående slutar feminina ord på fonemet **-/a/**. Att orden i skrift slutar på två olika bokstäver hänger i stället samman med att två olika bokstäver finns i ryskan för att skriva ljudet **/a/** beroende på kvaliteten på den föregående konsonanten.

På samma sätt slutar neutrala ord genomgående på fonemet **-/o/**. Betonat **/o/** efter mjuk konsonant skrivs dock som **-ё**, medan obetonat **/o/** efter mjuk konsonant och **ш, ж, ц** ju alltid skrivs som **-е** i enlighet med ryskans allmänna stavningsregler.

Avvikelser från de tydliga principerna ovan förekommer dock eftersom

- substantiv som betecknar män är maskulina,
- substantiv som betecknar kvinnor är feminina.
- vissa substantiv som slutar på **-ь** är feminina,
- vissa substantiv som slutar på **-мя** är neutrala,

Maskulina är därför bl.a. **па́па** *pappa*...

Feminina är därför bl.a. **до́чь** *dotter*, **ма́ть** *mor*; **вещь** *sak*, **кровáть** *säng*, **но́чь** *natt*, **пло́щадь** *torg*, **тетра́дь** *skrivhäfte*,

Neutrala är därför bl.a. **вре́мя** *tid*, **и́мя** *namn*...

Kongruens

När man använder adjektiv, pronomen, particip eller verb i preteritum måste dessa böjas i samma genus som det substantiv som de syftar på.

мо́й па́па *min pappa*

моё́ ма́ма *min mamma*

па́па спáл *pappa sov*

ма́ма спала *mamma sov*

Personbetecknande substantiv

I ryskan är man betydligt flitigare än i svenskan med att framhålla kön hos yrkesutövare och vid angivande av nationalitet etc. Svenskans *lära­rinna*, *författarinna* är på intet sätt obligatoriska när man talar om en kvinnlig *lära­re* eller *författare*. På ryska brukar dock särskilda feminina former användas.

De allra flesta ord som betecknar personer har olika form för män och kvinnor.

Vanligast är att den feminina formen slutar på **-ка**.

пен­сио­не́р <i>pensionär</i>	пен­сио­не́рка <i>pensionär</i>
фíнн <i>finne</i>	фíнка <i>finska</i>
швѐд <i>svensk</i>	швѐдка <i>svenska</i>
студѐнт <i>student</i>	студѐнтка <i>studentska</i>

En del feminina personbeteckningar slutar på **-ница**.

учíтель <i>lära­re</i>	учíтельница <i>lära­re / lära­rinna</i>
-------------------------------	--

Den maskulina formen kan ha en ändelse, t.ex. **-ец** eller **-ник** som faller bort innan den feminina ändelsen läggs till.

амери­ка́­нец <i>amerikan</i>	амери­ка́­нка <i>amerikanska</i>
уче­ни́к <i>elev</i>	уче­ни́ца <i>elev</i>
шкóль­ник <i>skolpojke</i>	шкóль­ница <i>skolflicka</i>

Även ett antal andra, mindre vanligare bildningssätt förekommer

го́сть <i>gäst</i>	го́стя <i>gäst</i>
герóй <i>hjärte</i>	герóйня <i>hjärtinna</i>
про­да­ве́ц <i>försäljare</i>	про­да­вщи́ца <i>försäljerska</i>
дру́г <i>vän</i>	под­ру́га <i>väninna</i>

I vissa fall, framför allt när det gäller tidigare mansdominerade yrken, finns inga etablerade feminina former.

ин­же­не́р	<i>ingenjör</i>
вра́ч	<i>läkare</i>
био­лог	<i>biolog</i>
пре­зи­де́нт	<i>president</i>
ре́ктор	<i>rektor</i>
эко­но­ми́ст	<i>ekonom</i>

Även i vissa fall där en särskild feminin form existerar, föredras ändå många gånger den maskulina, kanske för att den låter mera prestigefull, kanske för att den är kortare.

преподаватель *lärare*

När ett sådant maskulint substantiv används om en kvinna sätts normalt adjektivattribut i maskulin form medan predikat och predikatsfyllnad sätts i feminin form.

Новый президент Аргентины – женщина.

Argentinas nya president är kvinna.

Президент Аргентины приехала в Москву.

Argentinas president har anlänt till Moskva.

Numerus

I ryskan, precis som i svenskan, skiljer man mellan singular (ental) och plural (flertal).

Grundform i plural

Maskulina och feminina substantiv har i nominativ plural ändelse *-/ы/*. Även adjektivens korta ändelse i nominativ plural är *-/ы/*.

- Efter hårda konsonanter utom **к, г, х, ш, ж** realiseras den som **-ы**.
- Efter mjuka konsonanter samt **к, г, х** realiseras den i stället som **-и**.
- Efter de hårda **ш, ж** skrivs **-и** trots att man uttalar [y].

Neutrala substantiv har i nominativ plural ändelse *-/а/*.

- Efter hårda konsonanter samt **ч, щ** skrivs **-а**.
- Efter mjuka konsonanter utom **ч, щ** skrivs naturligtvis i stället **-я**.

Adjektivens långa ändelse i nominativ plural är *-/ыйя/*.

- Efter hårda konsonanter utom **к, г, х, ш, ж** realiseras den som **-ые**.
- Efter mjuka konsonanter samt **к, г, х** realiseras den i stället som **-ие**.
- Efter de hårda **ш, ж** skrivs **-ие** trots att man uttalar [yjə].

студѐнт *student*, Npl. студѐнты,
стакáн *dricksglas*, Npl. стакáны,
мáма *mamma*, Npl. мáмы
плáтье *klänning*, Npl. плáтья
знакóм *bekant*, Npl. знакóмы
дóбрый *bra, god*, Npl. дóбрые

музѐй *museum*, Npl. музѐи,
пѣсня *sång*, Npl. пѣсни,
тетрáдь f. *skrivhäfte*, Npl. тетрáди
студѐнтка *student*, Npl. студѐнтки,
лóжка *sked*, Npl. лóжки,
урóк *lektion*, Npl. урóки,
рýсский *rysk*, Npl. рýсские
нáши *våra*,
вáши *era*,
больш́ие *stora*

Oregelbunden nominativ plural

Ett större antal maskulina ord har i nominativ plural ändelsen **-á** som alltid är betonad, bl.a.

а́дрес	<i>adress</i>	адреса́	<i>adresser</i>
вече́р	<i>kväll</i>	вечера́	<i>kvällar</i>
до́м	<i>hus</i>	дома́	<i>hus</i>
гла́з	<i>öga</i>	глаза́	<i>ögon</i>
го́род	<i>stad</i>	города́	<i>städer</i>
ле́с	<i>skog</i>	леса́	<i>skogar</i>
но́мер	<i>nummer, hotellrum</i>	номерá	<i>nummer, hotellrum</i>
па́спорт	<i>pass</i>	паспорта́	<i>pass</i>
пóезд	<i>tåg</i>	поезда́	<i>tåg</i>
учи́тель	<i>lärare</i>	учителя́	<i>lärare</i>

Några få maskulina substantiv bildar nominativ plural på **-/ja/**

бра́т	<i>bror</i>	N.pl.	братья́	<i>bröder</i>
дру́г	<i>vän</i>		друзья́	<i>vänner</i>
сту́л	<i>stol</i>		стулья́	<i>stolar</i>

Ändelsen förekommer även i neutrum.

де́рево	<i>träd</i>	деревья́	<i>träd</i>
----------------	-------------	-----------------	-------------

Några få maskulina substantiv bildar nominativ plural på **-/oуjá/**.

сы́н	<i>son</i>	N.pl.	сыновья́	<i>söner</i>
-------------	------------	-------	-----------------	--------------

Sista konsonanten i stammen blir mjuk före pluraländelsen.

сосе́д	<i>granne</i>	сосе́ди	<i>grannar</i>
---------------	---------------	----------------	----------------

Märk följande suppletiva pluralbildningar

ребёнок	<i>barn,</i>	N.pl.	дети́ / ребята́	<i>barn</i>
челове́к	<i>människa</i>		лю́ди	<i>människor, folk</i>

Observera att detta neutrala substantiv har mask/fem. ändelse i N.pl.

ябло́ко	<i>äpple</i>	ябло́ки	<i>äpplen</i>
----------------	--------------	----------------	---------------

Betoning

Många substantiv har olika betoning i singular och plural. För närmare detaljer se det särskilda avsnittet om substantivens betoning.

каранда́ш	<i>blyertspenna</i>	N.pl.	карандаши́
сестра́	<i>syster,</i>		сёстры

НОЖ *kniv,*
плащ *rock*
окно́ *fönster*

ножи́
плащи́
о́кна

Flyktig vokal

En rad maskulina substantiv har i nominativ singular en flyktig vokal som faller bort så snart en ändelse läggs till ordets stam. I den grammatiska beskrivningen markeras flyktig vokal genom understrykning.

оте́ц *far*   N.pl.   **отцы́** *fäder*

Avvikande grundform

Vissa feminina och neutrala substantiv har en grundform som kraftigt avviker från böjningsstammen i alla övriga former, t.ex. de feminina orden

до́чь *dotter*   N.pl.   **до́чери** *döttrar*
ма́ть *mor*   **ма́тери** *mödrar*

och de neutrala orden

вре́мя *tid*   N.pl.   **времена́** *tider*
и́мя *namn*   **имена́** *namn*

Den fullständiga böjningen av sådana substantiv behandlas i det särskilda avnittet om substantiv med avvikande böjning.

Pluralens användning

Användningen av singular respektive plural skiljer sig ganska lite åt mellan svenskan och ryskan, men ett par påtagliga skillnader skan observeras.

Styckord, massord och kollektiva substantiv

Vanliga substantiv som används i singular när man syftar på ett föremål och i plural när man syftar på flera föremål brukar kallas styckord. Ett viktigt sådant fall är på ryska ordet **фрúкт** *en frukt* kontra **фрúкты** *frukt, frukter*. På svenska är detta ord kollektivt, vilket innebär att man kan använda singularformen *frukt* med kollektiv innebörd för att syfta på flera föremål. Detta är inte möjligt i ryskan där detta ord inte är kollektivt, utan ett vanligt styckord, och man måste därför alltid använda plural så fort man syftar på mer än ett föremål.

Även ryskan har dock vissa kollektiva substantiv som används i singular men semantiskt betecknar de flera föremål. Återigen överstämmer ofta inte svenskans och ryskans bruk.

ме́бель fem. sing. koll. *möbler* (jfr. engelskans *furniture*.)

предме́т ме́бели *en möbel* (jfr. en. *a piece of furniture*)

Massord är en annan typ av som nästan bara används i singular. Hit hör

- ord som betecknar ämnen, t.ex. **ма́сло** *smör*, **молоко́** *mjölk*, **пи́во** *öl*,

- en del grönsaker och frukter, t.ex. **карто́шка** *potatis*, **клу́бника** *jordgubbar*

ли́тр молока́ *en liter mjölk*, **килогра́мм карто́шки** *ett kilo potatis*

Ibland förekommer den här typen av ord trots allt i plural, både på svenska och ryska, framför allt efter räkneord, men även i vissa andra sammanhang, t.ex.

вино́ *vin*, **пя́ть ви́н** *fem viner*, **э́ти ви́на** *de här vinerna*

пя́ть карто́шек *fem potatisar*

Plurale tantum

Till denna grupp hör substantiv som bara existerar i plural, även om man bara syftar på ett enda föremål. Ryskan har långt fler sådana substantiv än svenskan, t.ex.

брю́ки *byxor*

джи́нсы *jeans*

кани́кулы *skollov*

но́жницы *sax*

очки́ *glasögon*

часы́ *klocka*

Ytterligare ett ord, som visserligen existerar i singular, precis som svenskans *peng*, men som trots det nästan bara används i plural.

дѐньги   *pengar*

Plural efter flera adjektiv

När flera adjektiv syftar på samma substantiv och det i realiteten handlar om flera olika föremål, sätter svenskan normalt substantivet i singular, medan ryskan normalt sätter substantivet i plural.

ру́сский и америкáнский президѐнты

den ryske och den amerikanske presidenten

пѐрвая и послѐдняя кнѐги трилѐгии

den första och den sista boken i trilogin

Plural i distributiv betydelse

När flera personer utför samma handling och varje person har ett exemplar av objektet använder svenskan ofta singular, medan ryskan föredrar plural.

Дѐти сняли ша́пки.

Barnen tog av mössan/mössorna.

Kasus

Ryskan har sex så kallade kasus eller böjningsformer: **nominativ**, **ackusativ**, **genitiv**, **lokativ**, **dativ** och **instrumentalis**. Kasusformernas uppgift är att tala om vilken funktion ett visst ord har i satsen.

Vart och ett av kasusen har olika former i singular respektive i plural, vilket alltså sammantaget ger maximalt 12 olika böjningsformer. I praktiken blir det dock aldrig 12 helt olika former eftersom vissa former alltid sammanfaller.

Grundformen kallas **nominativ**. Nominativen används framför allt för att markera subjektet i en sats liksom då ord nämns utan något sammanhang, t.ex. på skyltar eller som uppslagsord i lexikon.

Ackusativen används för att markera det direkta objektet och efter en rad olika prepositioner.

Genitiven används för att markera ägare, tillhörighet, något som finns i viss mängd eller inte alls, samt efter en rad olika prepositioner.

Lokativen används endast efter fyra olika prepositioner.

Dativen används för att markera det indirekta objektet liksom den som erfar olika känsloupplevelser samt efter ett litet antal prepositioner.

Instrumentalisen används för att markera redskap eller predikatsfyllnad samt efter en rad olika prepositioner.

Regelbundna böjningsmodeller

N	но́вый	студéнт	но́вые	студéнты
A	но́вого	студéнта	но́вых	студéнтов
G	но́вого	студéнта	но́вых	студéнтов
L	но́вом	студéнте	но́вых	студéнтах
D	но́вому	студéнту	но́вым	студéнтам
I	но́вым	студéнтом	но́выми	студéнтами

N	но́вый	стадиóн	но́вые	стадиóны
A	но́вый	стадиóн	но́вые	стадиóны
G	но́вого	стадиóна	но́вых	стадиóнов
L	но́вом	стадиóне	но́вых	стадиóнах
D	но́вому	стадиóну	но́вым	стадиóнам
I	но́вым	стадиóном	но́выми	стадиóнами

N	но́вое	блю́до	но́вые	блю́да
A	но́вое	блю́до	но́вые	блю́да
G	но́вого	блю́да	но́вых	блю́д
L	но́вом	блю́де	но́вых	блю́дах
D	но́вому	блю́ду	но́вым	блю́дам
I	но́вым	блю́дом	но́выми	блю́дами

N	но́вая	ма́ма	но́вые	ма́мы
A	но́вую	ма́му	но́вых	ма́м
G	но́вой	ма́мы	но́вых	ма́м
L	но́вой	ма́ме	но́вых	ма́мах
D	но́вой	ма́ме	но́вым	ма́мам
I	но́вой	ма́мой	но́выми	ма́мами

N	но́вая	шко́ла	но́вые	шко́лы
A	но́вую	шко́лу	но́вые	шко́лы
G	но́вой	шко́лы	но́вых	шко́л
L	но́вой	шко́ле	но́вых	шко́лах
D	но́вой	шко́ле	но́вым	шко́лам
I	но́вой	шко́лой	но́выми	шко́лами

Akusativens användning

– för att markera direkt objekt

я знаю Мари́ну и Ива́на *jag känner Marina och Ivan*

– för att uttryck hur ofta och hur länge en handling utförs

Всё́ неде́лю у меня́ боле́ла голова́.

Jag har haft ont i huvudet en hel vecka.

Ка́ждую пя́тницу я хожу́ на та́нцы. *Varje fredag gå jag på dans.*

– efter en del prepositioner

в/на *till*, **за** *bakom* (främst då de uttrycker riktning/förflyttning)

в Москвú *till Moskva*, **на пло́щадь** *till torget*

через *genom, över, via; efter, om*

Река́ Нева́ прохо́дит через го́род Петербу́рг.

Floden Neva passerar genom staden Petersburg.

Через два́ дня́ всё́ бы́ли гото́вы.

Efter två dagar var alla klara.

Через два́ дня́ всё́ бу́дут гото́вы.

Om två dagar kommer alla att vara klara.

за *för* samt **в/на** i olika abstrakta betydelser

в два́ часа́ *klockan två*

в суббо́ту *på lördag*

со́рок часо́в в неде́лю *fyrtio timmar i veckan/per vecka*

Ackusativens former

Endast i femininum singular finns särskilda ackusativformer. Ändelse i femininum singular är *-y/* om ordets grundform slutar på *-a/*

N.sg.	ма́ма <i>mamma</i>	A.sg.	ма́му
	Та́ня		Та́ню /тан'-/y/

Adjektivens långa ändelse i femininum singular är **-ую**.

I plural liksom i maskulinum singular används genitiven som ackusativ då man avser levande varelser, annars används grundformen nominativ.

N.sg.	студéнт <i>student</i>	A.sg.	студéнта
	Андрéй		Андрéя /андр'эй/-a/
	фíльм <i>film</i>		фíльм
N.pl.	студéнты	A.pl.	студéнтов
	фíльмы		фíльмы

I neutrum singular används alltid grundformen nominativ som ackusativ.

N.sg.	окно́ <i>fönster</i>	A.sg.	окно́
-------	-----------------------------	-------	--------------

Även feminina substantiv som i grundform slutar på **-ь** använder grundformen nominativ som ackusativ. Eventuella adjektiv och pronomen som syftar på ett sådant substantiv skall dock böjas i ackusativ.

N.sg.	тетра́дь <i>skrivhäfte</i>	A.sg.	тетра́дь
-------	-----------------------------------	-------	-----------------

Personliga och frågande pronomen

меня́, тебя́, (н)его́, (н)её, нас, вас, (н)их
кого́ [kavó], **что́** [štó]

Substantivens betoning

En grupp feminina substantiv som i övriga singularformer har betoning på ändelsen flyttar i ackusativ singular betoningen till stammen.

голова́, го́лову huvud
гора́, го́ру berg
нога́, но́гу ben, fot
река́, ре́ку flod
рука́, ру́ку arm, hand
средá, сре́ду onsdag

напрóтив <i>mittemot</i>	напрóтив гостíницы
óколо <i>vid, bredvid</i>	óколо магазíна
от <i>av, från (en plats vid)</i>	от Олéга, от Лéны
пóсле <i>efter</i>	пóсле обéда, пóсле рабóты
с <i>(ner) från</i>	с балкóна, с горы
у <i>hos</i>	у Олéга есть сестрá

– Efter vissa verb

желáть *önska*

(Желáю вам) приятно́го аппети́та.

(Jag önskar er) smaklig måltid.

(Желáем тебе́) всегó хоро́шего. *(Vi önskar dig) allt gott.*

ждáть *vänta på*

Они́ ждáли ли́фта. *De väntade på hissen.*

Genitivens former

Adjektiv och pronomen

	maskulinum	neutrum	femininum
singular	-ого		-ой
plural	-ых		

OBS! I ändelsen i maskulinum/neutrum singular uttalas **г** som [v].

Substantiv

	maskulinum	neutrum	femininum
singular	-а		-ы
plural	-ов	-Ø	

Pronomen

меня, тебя, (н)его́, (н)её́, нас, вас, (н)их
кого́ [kavó], чего́ [čivó]

adj. sg.	subst. sg.	adj. pl.	subst. pl.
но́вого	до́ма	но́вых	домо́в
большо́го	----- окна́		зда́ний
но́вой	кварті́ры		----- кварті́р
большо́й	шко́лы		шко́л
			кни́г

Genitiv singular av maskulina och neutrala substantiv slutar på **-/a/**. Adjektiv och pronomen slutar på **-/ovo/** som stavas **-ого**.

дом э́того челове́ка *den här mannens hus*

I några få stående uttryck förekommer vid ett fåtal maskulina substantiv rester av en äldre genitivform på **-/y/**.

мно́го наро́ду *mycket folk*

Bokstaven **я** skrivs naturligtvis i stället för **ь+a** och **й+a**.

mask. /слова́рь-/a/ > **слова́ря́**

neutr. /зда́ний-/a/ > **зда́ния**

Genitiv singular av maskulina och neutrala substantiv slutar på **-/a/**. Adjektiv och pronomen slutar på **-/ovo/** som stavas **-ого**.

дом э́той же́нщины *den här kvinnans hus*

Efter mjuka konsonanter samt **к, г, х, ш, ж** skrivs naturligtvis **и** i st.f. **ы**.

fem. sg.	/тетрадь/-/ы/	>	тетра́ди
	/книг/-/ы/	>	кни́ги
adj. pl.	/русск/-/ых/	>	ру́сских

När ändelse saknas i genitiv plural i femininum och neutrum skjuts som regel vokalen **-o/-** in mellan två konsonanter som annars skulle hamna sist i ordet.

окно́	<i>fönster</i>	N.pl.	о́кна	G.pl.	о́кон
--------------	----------------	-------	--------------	-------	--------------

Efter mjuk konsonant och **ш, ж, ц** skriver man i stället obetonat **-е-**.

де́вушка	<i>flicka</i>	N.pl.	де́вушки	G.pl.	де́вушек
-----------------	---------------	-------	-----------------	-------	-----------------

Det är mycket ovanligt att G.pl. slutar på två konsonanter. Det inträffar mest bara i lånord, t.ex.

ла́мпа	<i>lampa</i>	N.pl.	ла́мпы	G.pl.	ла́мп
---------------	--------------	-------	---------------	-------	--------------

Maskulina och feminina substantiv på **-ь** får ändelsen **-ей** genitiv plural.

словáрь	<i>ordbok</i>	N.pl.	словáри	G.pl.	словáрей
тетра́дь	<i>skrivhäfte</i>		тетра́ди		тетра́дей
ру́бль	<i>rubel</i>		рубли́		рубле́й

Detsamma gäller ett par neutrala ord med grundform på **-е**.

мо́ре	<i>hav</i>	N.pl.	моря́	G.pl.	морей́
по́ле	<i>åker, fält</i>		поля́		полей́

Det gäller även ett par ord som har olika stam i singular och plural.

челове́к	<i>människa</i>	N.pl.	лю́ди	G.pl.	люде́й
ребёнок	<i>barn</i>		де́ти		детей́

Vissa maskulina substantiv har ingen ändelse i G.pl.

во́лос	<i>hårstrå</i>	N.pl.	во́лосы	G.pl.	во́лос
гла́з	<i>öga</i>	N.pl.	глаза́	G.pl.	гла́з
гра́мм	<i>gramm</i>		гра́ммы		гра́мм
ра́з	<i>gång</i>		ра́зы		ра́з

Lokativens användning

Lokativen är en av substantivens böjningsformer. I engelskspråkig litteratur kallas lokativen vanligtvis *prepositional case*. Termen *prepositionalis* påträffas också någon gång på svenska. Denna term bottnar i det faktum att lokativen endast används efter fyra prepositioner

- в** *i* (vid uttryck för befintlighet/position)
- на** *på* (vid uttryck för befintlighet/position)
- о** (före vokalljud **об**) *om* (= eng. *about*)
- при** *vid*.

Lokativens former

Adjektiv och pronomen

	maskulinum	neutrum	femininum
singular	-ом		-ой
plural	-ых		

Substantiv

	maskulinum	neutrum	femininum
singular	-е		
plural	-ах		

Pronomen

мне́, тебе́, нѐм, нѐй, нас, вас, нѝх
кѐм?, чѐм?

I lokativ singular slutar vid nästan alla substantiv på **-е**. Ändelsen medför att förgående konsonant blir palataliserad eller mjuk.

го́род *stad*, Lsg. **в го́роде** *i staden*
Москв́а *Moskva*, Lsg. **в Москв́е** *i Moskva*

Observera att lokativändelsen då den är obetonad generellt uttalas som [i], medan grundformens **-е** i neutrum uttalas [ə] eftersom det skrivs i stället för obetonat **-о** efter mjuk konsonant.

мо́ре [móɾə] *hav*, Lsg. **на мо́ре** [namóɾi] *på havet*

Maskulina substantiv på **-ий**, feminina på **-ия** och neutrala på **-ие** slutar i lokativ singular på **-ии**.

санато́рий *sanatorium* **в санато́рии** *på sanatoriet*

фотография	<i>fotografi</i>	на фотографии	<i>på fotografiet</i>
здáние	<i>byggnad</i>	в здáнии	<i>i byggnaden</i>

Även feminina substantiv med grundform på **-ь** får ändelsen **-и** i lokativ singular.

тетра́дь	<i>skrivhäfte</i>	в тетра́ди	<i>i skrivhäftet</i>
плóщадь	<i>torg</i>	на плóщади	<i>på torget</i>

Något tjugotal mycket vanliga maskulina substantiv får efter prepositionerna **в** *i* och **на** *på* den alltid betonade ändelsen **-ý** i lokativ singular.

бе́рег	<i>strand</i>	на бере́гу	<i>på stranden</i>
го́д	<i>år</i>	в го́ду	<i>i året</i>
ле́с	<i>skog</i>	в лесу́	<i>i skogen</i>
мо́ст	<i>bro</i>	на мосту́	<i>på bron</i>
по́л	<i>golv</i>	на полу́	<i>på golvet</i>
по́рт	<i>hamn</i>	в порту́	<i>i hamnen</i>
аэропо́рт	<i>flygplats</i>	в аэропорту́	<i>på flygplatsen</i>
са́д	<i>trädgård</i>	в саду́	<i>i trädgården</i>
у́гол	<i>hörn</i>	в углу́	<i>i hörnet</i>
шка́ф	<i>skåp</i>	в шкафу́	<i>i skåpet</i>

samt i ortnamnen

Кли́н	<i>Klin</i>	в Клину́	<i>i Klin</i>
Кры́м	<i>Krim</i>	в Крыму́	<i>på Krim</i>

och i uttrycket

в кото́ром часу́ *hur dags?, vilken tid?*

Efter prepositionerna **о** *om* och **при** *vid* får dock alla dessa substantiv den regelbundna ändelsen **-е**, t.ex.

са́д	<i>trädgård</i>	о са́де	<i>om trädgården</i>
-------------	-----------------	----------------	----------------------

Dativens användning

- för att uttrycka det indirekta objektet, ofta en person som får något
Бабушка дала сы́ну гальстук. *Farmor gav sin son en slips.*
- objektet efter **помо́чь** < **помога́ть** *hjälpa* (den som får hjälp!)
Она́ помога́ет ма́ме и бра́ту. *Hon hjälper sin mamma och sin bror.*
- den som upplever en känsla som uttrycks med vissa adverb
Мне́ хо́лодно. *Jag fryser. Jag tycker att det är kallt.*
Мне́ о́чень жа́ль. *Jag beklagar verkligen. Jag är verkligen ledsen.*
Ему́ ниче́го не стра́шно. *Han är inte rädd för någonting.*
- den som upplever den känsla som uttrycks med verbet **нра́вится**
Па́пе нра́вится танцевáть. *Pappa tycker om att dansa.*
Мне́ нра́вится на да́че. *Jag trivs på sommarstället.*
- den som utgör det logiska subjektet vid modala adverb och infinitiver (även när dessa endast är udnerförstådda)
Вáм на́до лежа́ть. *Ni måste ligga.*
Что́ мне́ де́лать? *Vad ska jag göra?*
Вáм куда́? *Vart ska ni?*
- vid angivande av en persons ålder
Ско́лько вам ле́т? *Hur gammal är ni?*
Ему́ се́мь ле́т. *Han är sju år.*
- efter adjektivet **ра́д** *glad åt/över ngt*
Все́ о́чень ра́ды ба́бушке. *Alla är mycket glada över (att se) farmor.*
- efter prepositionerna **к** *mot, till*, **по** *enligt, längs, (överfört) via*
Мы́ пошл́и к Да́ше. *Vi gick till Dasja.*
Кто́ вы́ по профе́ссии? *Vad är ni till yrket.*
По до́роге ма́ма купи́ла подáрок. *På vägen köpte mamma en present.*
Я́ уже́ смотре́л э́тот фи́льм по телеви́зору.
Jag har redan sett den här filmen på teve.

Dativens former

Adjektiv och pronomen

	maskulinum	neutrum	femininum
singular	-ому		-ой
plural	-ым		

Substantiv

	maskulinum	neutrum	femininum
singular	-у		-е
plural	-ам		

Pronomen

кому́?, чему́?

мне́, тебе́, (н)ему́, (н)е́й, на́м, ва́м, (н)и́м

Observera att dativen helt och hållet sammanfaller med lokativen i femininum singular.

Instrumentalisens användning

– för att uttrycka predikatsfyllnaden vid verben **бЫТЬ** *vara*, **стáть** *bli*.

Его бáбушка былá врачóм. *Hans mormor var läkare.*

Я бúду космонáвтом. *Jag ska bli astronaut.*

Он стáл журналі́стом. *Han blev journalist.*

Dock inte i presens när verbet **бЫТЬ** inte uttrycks.

Я космонáвт. *Jag är astronaut.*

– för att uttrycka det redskap med vilket handlingen utförs.

писáть карандашóм *att skriva med en penna*

För att uttrycka transportmedel används dock normalt **на** + lokativ.

éхать на пóезде *att åka (med) tåg*

– efter prepositionen **с** (*tillsammans*) *med, med (tillsats av)*

с Ивáном *med Ivan*

кóфе с молокóм *kaffe med mjölk*

бутербрóд с колбасóй *en smörgås med korv*

Även när prepositionen snarare anger sätt än redskap.

Всé смотрели с интерéсом. *Alla tittade med intresse.*

– efter prepositionerna **пèред** *framför*, **за** *bakom*, **над** *över, ovanför*, **под** *under, nedanför*, **мèжду** *mellan, bland* då dessa uttrycker position/befintlighet. (Då de uttrycker förflyttning följs de av ackusativ.)

пèред дóмом *framför huset*

под водóй *under vattnet*

мèжду ними *mellan dem*

Instrumentalisens former

Adjektiv och pronomen

	maskulinum	neutrum	femininum
singular	-ЫМ		-ОЙ
plural	-ЫМИ		

Substantiv

	maskulinum	neutrum	femininum
singular	-ОМ		-ОЙ
plural	-АМИ		

Feminina substantiv med grunform på **-Ь** slutar i I.sg. på **-ЬЮ**.
с лóшадью *med hästen*

Personliga pronomen

кém, чém

мнóй, тобóй, (н)ím, (н)éй, нáми, вáми, (н)íми

Obetonat /o/ skrivs som **e** enligt de generella stavningsreglerna.

с учíтельницай *med lärarinnan*

с удовóльствием *med tillfredsställelse*

Substantivens betoning

De flesta substantiv har en betoning som ligger fast på ordets stam i alla böjningsformer, t.ex.

Vissa substantiv har en betoning som genomgående ligger fast på ändelsen. Eftersom maskulina substantiv i N.sg. precis som feminina och neutrala substantiv i G.pl. inte har någon ändelse, måste betoningen i dessa former naturligtvis hamna på den sista vokalen före den frånvarande ändelsen.

Nsg	слова́рь	xxx f.	xxx n.
A	слова́рь		
G	слова́ря		
L	слова́ре		
D	слова́рю		
I	слова́рем		
Npl	слова́ри		
A	слова́ри		
G	слова́рей		
L	слова́рях		
D	слова́рям		
I	слова́рями		

Sådana maskulina ord kan man i gloslistor med fördel markera med accent efter ordets grundform, t.ex. **карандаш** *blyertspenna*, **Кремль** *Kreml*, **нож** *kniv*, **рубль** *rubel*, **словарь** *ordbok*, **стол** *bord*, **ученик** *elev*, **февраль** *februari*, **этаж** *våning*, **январь** *januari*.

Ett grupp ord har betoning på stammen i singular och betoning på ändelsen i plural, t.ex.

sg.	N	мо́ре	<i>hav</i>	pl.	N	моря́
	A	мо́ре			A	моря́
	G	моря́			G	морей́
	L	мо́ре			L	моря́х
	D	мо́рю			D	моря́м
	I	мо́рем			I	моря́ми

På samma sätt betonas bl.a. även

– de maskulina orden **вечер** *kväll*, **гла́з** *öga*, **го́род** *stad*, **до́м** *hus*, **ле́с** *skog*, **па́спорт** *pass*, **по́езд** *tåg*, **са́д** *trädgård*, **ча́с** *timme*, **шка́ф** *skåp*,
– de feminina orden

– de neutrala orden **дѐло** *angelägenhet, ärende, sak att uträtta*, **мѐсто** *plats*, **пѐле** *åker, fält*, **слѐво** *ord*,

Ordet **мѐст** *bro* kan antingen betonas på stammen i singular och ändelserna i plural (som **мѐре**) eller betonas på ändelserna i både singular och plural (som **словáрь**).

Ordet **чáс** *timme* har en avvikande betoning på ändelsen i genitiv efter siffrorna 2, 3, 4, ¼, nämligen **двá часá** *två timmar*, **трѝ часá** *tre timmar*, **четы́ре часá** *fyra timmar*, **чѐтверть часá** *en kvarts timme*.

Ett annan grupp ord har betoning på ändeslen i singular, men betoning på stammen i plural, t.ex.

sg.	N	окнѐ	<i>fönster</i>	pl.	N	ѐкна
	A	окнѐ			A	ѐкна
	G	окнá			G	ѐкон
	L	окнѐ			L	ѐкнах
	D	окнѝ			D	ѐкнам
	I	окнѐм			I	ѐкнами

På samma sätt böjs betonas

– de maskulina orden

– de feminina orden **странá** *land*,

– de neutrala orden **винѐ** *vin*, **писъмѐ** *brev*,

Ett litet antal feminina ord har betoning på ändelsen i alla former i singular utom i ackusativ. I ackusativ singular och i alla former i plural ligger betoning på stammen.

sg.	N	водá	<i>vatten</i>	pl.	N	вѐды
	A	вѐду			A	вѐды
	G	воды́			G	вѐд
	L	водѐ			L	вѐдах
	D	водѐ			D	вѐдам
	I	водѐй			I	вѐдами

På samma sätt betonas även **средá** *omgivning, miljö*, **река́** *flod*.

En annan liten grupp feminina ord har betoning på ändelsen i alla former i singular och plural utom i A.sg. och i NA.pl. Naturligtvis betonas även G.pl. på stammen om denna form saknar ändelse.

sg.	N	гора́	<i>berg</i>	pl.	N	го́ры	са́ни	<i>släde</i>
	A	го́ру			A	го́ры	са́ни	
	G	горы́			G	го́р	сане́й	
	L	горе́			L	гора́х	саня́х	
	D	горе́			D	гора́м	саня́м	
	I	гору́й			I	гора́ми	саня́ми	

På samma sätt böjs betonas **нога́** *ben, fot*, **рука́** *arm, hand*, **среда́** *onsdag*, Hit hör även **голова́** med A.sg. **го́лову** och NA.pl. **го́ловы**, men G.pl. **голо́в** eftersom betoning i G.pl. snarast är knuten till den obefintliga ändelsen.

Substantiv med avvikande böjning

Några ord har olika stammar i singular och plural, bl.a.

sg. N **дру́г** *vän*, AG **дру́га**, L **дру́ге**, D **дру́гу**, I **дру́гом**
pl. N **дру́зья́**, AG **друзе́й**, L **дру́зьях**, D **дру́зьям**, I **дру́зьями**

sg. N **сосе́д** *granne*, AG **сосе́да**, L **сосе́де**, D **сосе́ду**, I **сосе́дом**
pl. N **сосе́ди**, AG **сосе́дей**, L **сосе́дях**, D **сосе́дям**, I **сосе́дями**
Hård stam i singular, mjuk stam i plural.

Feminina substantiv på **-ь** har ingen särskild ackusativform, i dativ och lokativ singular har de samma form som i genitiv, i instrumentalis singular ändelsen **-ью**, samt i genitiv plural ändelsen **-ей**, bl.a.

sg.

Stamförändring

Substantiven **ма́ть** *mor* och **до́чь** *dotter* har denna oregelbundna form i nominativ och ackusativ. I övriga former är stammen /mateɾ/- resp. /doɕeɾ/- och orden böjs som feminina substantiv som slutar på mjukt tecken, dvs. lokativ singular slutar på **-и**: **о ма́тери** *om modern*, **о до́чери** *om dottern*.

Neutrala substantiv på **-мя** har i alla böjda former en stam på **-мен-**, där den sista konsonanten är mjuk i singular, men hård i plural.

sg.	N	и́мя <i>namn</i>	pl.	N	време́на́
	A	и́мя		A	време́на́
	G	и́мени		G	време́н
	L	и́мени		L	време́на́х
	D	и́мени		D	време́на́м
	I	и́менем		I	време́на́ми

På samma sätt böjs även **вре́мя** *tid*,

Oböjliga substantiv

På ryska böjer man inte substantiv som slutar på sådana vokaler som normalt inte förekommer i slutet av ryska substantiv i singular, t.ex. **Баку́** *Baku*, **кафе́** [kafé] *café*, **Со́чи** *Sotji*, **такси́** *taxi*.

Även vissa substantiv av främmande ursprung är oböjliga, i synnerhet franska lånord på **-о**, t.ex. **кино́** *biograf*, **пальто́** *rock, kappa*, **метро́** *tunnelbana*, **ко́фе** *kaffe*.

Я был в кино́. Jag har varit på bio.

Он едет на метро́. Han åker tunnelbana.

Substantiverade adjektiv

Vissa substantiv, t.ex. **столо́вая** *matsal* är ursprungligen adjektiv. Sådana ord kallas substantiverade adjektiv. De får genomgående adjektivens ändelser i de olika kasusen. Det heter därför t.ex. **в столо́вой** *i matsalen* med adjektivändelsen **-ой** i lokativ singular.

Många gånger har adjektiv som ursprungligen ingått i ett uttryck som bestått av ett adjektiv och ett substantiv börjat användas på egen hand, t.ex.

выходной́ (де́нь)	<i>ledig dag, helgdag</i>
столо́вая (ко́мната)	<i>matsal (av bordsrum)</i>
ва́нная (ко́мната)	<i>badrum (av badkarsrum)</i>
рабо́чий (челове́к)	<i>arbetare (av arbetande människa)</i>
Лесно́е (село́)	<i>ortnamn (av skogsby)</i>
Ю́го-За́падный (райо́н)	<i>ortnamn (av sydvästra stadsdelen)</i>
шампа́нское (вино́)	<i>champagne</i>

Vid namn på språk används ofta adjektivet självständigt genom att ordet **язы́к** [jizýk] *språk* utelämnas och underförstås, precis som på svenska.

Оле́г зна́ет английский́. *Oleg kan engelska.*

Bildning av adjektiv

De vanligaste avledningsändelserna för bildning av adjektiv är **-ский, -ный, -овый**. Dessa adjektiv används framför allt i stället för förleden i motsvarande svenska sammansatta substantiv.

яблоко *äpple*, **яблочный** *äppel-*, **яблочный сок** *äppeljos*

кни́га *bok*, **кни́жный** *bok-*, **кни́жный магази́н** *bokhandel*

чита́ть *läsa*, **чита́льный** *läse-*, **чита́льный зал** *läsesal*

го́род *stad*, **городско́й тра́нспорт** *stadstrafik, kollektivtrafik*

Ленингра́д *Leningrad*,

Ленингра́дский вокза́л *Leningradstationen*

Adjektivens böjning

	mask. varelse	mask. ting	neutrum	femininum
NOM sg	НÓВЫЙ		НÓВОЕ	НÓВАЯ
ACK	НÓВОГО	НÓВЫЙ	НÓВОЕ	НÓВУЮ
GEN	НÓВОГО			НÓВОЙ
LOK	НÓВОМ			НÓВОЙ
DAT	НÓВОМУ			НÓВОЙ
INS	НÓВЫМ			НÓВОЙ

	varelse	ting
NOM pl	НÓВЫЕ	
ACK	НÓВЫХ	НÓВЫЕ
GEN	НÓВЫХ	
LOK	НÓВЫХ	
DAT	НÓВЫМ	
INS	НÓВЫМИ	

Adjektiv med betoning på ändelsen har ändelsen **-ой** i mask.sg.

бéлый <i>vit</i>	какóй <i>hurdan</i>	большóй <i>stor</i>	хорóший <i>bra</i>
бéлая	какáя	большáя	хорóшая
бéлое	какóе	большóе	хорóшее
бéлые	какíе	большíе	хорóшие

De vanliga övergångarna av **ы** till **и** och av **о** till **е** inträffar naturligtvis där de generella reglerna så kräver.

Adjektiv i kortform

En del adjektiv har i NOMINATIV substantiviska ändelser i stället för adjektivens normala ändelser. Sådana former kallas kortformer.

Maskulinum singular saknar ändelse.

Femininum singular har ändelsen **-a**

Neutrala singular har ändelsen **-o**

Plural har ändelsen **-ы**

Adjektiv böjs på ryska i genus. Därför används **рад** *glad* om en man medan **рада** *glad* används om en kvinna. (Jfr. böjningen av possessiva pronomen.)

Vissa adjektiv förekommer bara i kortform.

рад	рада	радо	рады	<i>glad</i>
должен	должна	должно	должны	<i>tvungen, skyldig</i>

Några få adjektiv har lite olika betydelse i kortform och i långform som predikatsfyllnad. Som attribut kan dock bara långform användas.

боле́н	боле́на	боле́но	боле́ны	<i>sjuk</i>
боле́ной	боле́ная	боле́ное	боле́ные	<i>sjuklig</i>

En del adjektiv används både i långform och kortform.

гото́в	гото́ва	гото́во	гото́вы	<i>färdig</i>
гото́вый	гото́вая	гото́вое	гото́вые	
ну́жен	нужна́	ну́жно	нужны́	<i>nödvändig</i>
ну́жный	ну́жная	ну́жное	ну́жные	<i>behövlig</i>
знако́м	знако́ма	знако́мо	знако́мы	<i>bekant</i>
знако́мый	знако́мая	знако́мое	знако́мые	
свободо́ен	свободо́на	свободо́но	свободо́ны	<i>ledig, fri</i>
свободо́ный	свободо́ная	свободо́ное	свободо́ные	

Skillnaden mellan kortform och långform består i princip i att kortformens funktion är att särskilt markera att det är frågan om ett adjektivet som utgör

predikatsfyllnad. De långa formerna måste alltid användas när adjektiven används som attribut.

I synnerhet spelar de korta formerna en viktig roll då ett adjektiv som predikatsfyllnad råkar hamna framför ett substantiv och då skulle kunna riskera att annars uppfattas som attribut till substantivet.

А сейчас будет ГОТОВ ЧАЙ! Och strax kommer teet att vara färdigt!

Vissa av de långa formerna används dessutom som substantiv, och då även i predikatsfyllnaden, t.ex. **больной, больная** en sjukling, en patient, **знакомый, знакомая** en bekant.

Adjektivet **добрый** god förekommer i kortform i uttrycket **будь добр, будь добра, будьте добры** var god(a), var snäll(a).

Långt ifrån alla adjektiv kan förekomma i kortform. Bl.a. kan adjektiv som är bildade med suffixet **-ск-** aldrig böjas i kortform, t.ex. **русский** rysk. Samma sak gäller även vissa andra ord, t.ex. **маленький** liten, **большой** stor.

Adverb

Adverb bildas av de flesta adjektiv med ändelsen **-о**. Efter vissa konsonanter skrivs naturligtvis i stället obetonat **-е** enligt de generella stavningsreglerna.

Observera att det i många fall finns en skillnad i betoningen mellan adjektivet och det motsvarande adverbet.

далёкий <i>avlägsen</i>	далекó <i>långt borta</i>
тёплый <i>varm</i>	теплó <i>varmt</i>
хоро́ший <i>bra</i>	хорошо́ <i>bra</i>
холо́дный <i>kall</i>	хóлодно <i>kallt</i>

Språkbeteckande adverb bildas med prefixet **по-** och ändelsen **-и**, t.ex.

ру́сский <i>rysk</i>	по-ру́сски (<i>på</i>) <i>ryska</i>
швё́дский <i>svensk</i>	по-швё́дски (<i>på</i>) <i>svenska</i>

Verben **чита́ть** *läsa*, **пони́мать** *förstå*, **говори́ть** *tala* följs av språk i form av ett sådant adverbial, medan verb som **зна́ть** *kunna*, **изуча́ть** *studera* kräver ett akkusativobjekt. Därför heter det t.ex.

Я говори́ю по-ру́сски. men	<i>Jag talar ryska.</i>
Я зна́ю ру́сский (язы́к).	<i>Jag kan ryska.</i>

Här eller där

På ryska är **во́т** (*se*) **háр** (*är*) (fr. *voici, voilà*, it. *ecco*) oberoende av avståndet till den talande, medan **ту́т / зде́сь** *här*, **э́тот, э́та, э́то** *den här, det här* betecknar något inom den talandes "revir", vilket kan vara flera meter bort, och **та́м** *där*, **то́т, та́, то́** *den där, det där* något utanför den talandes sfär.

Generellt säger vi i svenskan ofta *Där är...* när vi pekar på ett föremål. Gränsen mellan vad som är *här* och vad som är *där* går betydligt närmare den talande på svenska än på ryska. På svenska räcker ofta någon halvmeter för att man skall använda *där*. Om man t.ex. frågar efter smörpaketet vid frukostbordet blir svaret sannolikt: *Det står där*. Svenskan använder alltså generellt oftare *där, dit* och ryskan oftare **зде́сь, ту́т** *här, сюда́* *hit*.

Ordbildning

Немного är den vanligaste motsvarigheten till svenskans *lite*. Egentligen är detta ord bildat av prefixet **не-** *inte* och ordet **много** *mycket*. Den formella motsvarigheten till svenskans *lite* heter **мало** men betyder snarare *väldigt lite, för lite*.

Komparation

Regelbunden komparation av substantiv och adverb sker genom tillägg

- i komparativ **боле́е** *mera*
- i superlativ **са́мый** *mest, allra*

Det finns även möjlighet att bilda en gemensam komparativform av adjektiv och adverb med hjälp av ändelsen **-ее**. Denna ändelse är oftast betonad i kortare ordformer.

интересный, интересно	интереснее <i>intressantare</i>
красивый, красиво	красивее <i>vackrare</i>
скоро	скорее <i>tidigare, fortare</i>

Sådana former kan dock bara användas som adjektiv i predikatsfyllnad eller som adverb, aldrig som attribut framför ett substantiv. I denna komparativform skiljer man inte heller mellan olika genus hos adjektiven.

Эта книга интереснее. *Den här boken är intressantare.*

Vissa sådana former bildas oregelbundet, med ändelsen **-ше**.

большой <i>stor</i>	больше <i>större; mera</i>
маленький <i>liten, мало</i> för lite	меньше <i>mindre</i>
рано <i>tidigt</i>	раньше <i>tidigare</i>
старый <i>gammal</i>	старше <i>äldre</i>

Ytterligare andra bildas med bara ändelsen **-е** som normalt föregås av olika typer av konsonantväxling.

дорогой, дорого	дороже <i>dyrare, kärare</i>
молодой <i>ung</i>	моложе <i>yngre</i>

I följande ord faller den sista konsonanten i positivstammen bort. I de allra flesta fall handlar det om **-к-**. Även en eventuell vokal före konsonanten faller bort.

близкий, близко <i>nära</i>	ближе <i>närmare</i>
далёкий, далеко <i>långt borta</i>	дальше <i>längre bort, vidare</i>
поздно <i>sent</i>	позже [пóжжэ] <i>senare</i>

Två helt oregelbundna komparativer bildas av en annan ordstam.

много <i>mycket</i>	больше <i>mera; större</i>
хороший, хорошо <i>bra</i>	лучше [лúтшэ] <i>bättre</i>

Formerna på **-ее/-е** kan även användas som superlativ genom att lägga till **всего́** *än allt/av allt* eller **всёх** *än alla/av alla*.

лучше всего́/всёх	<i>bäst (av allt, alla)</i>
--------------------------	-----------------------------

Slutligen finns ett antal äldre adjektiviska komparativformer som främst används i vissa uttryck.

большой *stor*

больший *större*

молодой *ung*

младший *yngre*

старый *gammal*

старший *äldre*

хороший *bra*

лучший [лутший] *bättre*

t.ex. i uttrycken

младший брат *yngre bror, lillebror*

старшая сестра *äldre syster, storasyster*

Jämförelse

När man jämför finns två möjligheter. Det man jämför med kan sättas i genitivform eller föregås av konjunktionen **чем** *än* och i så fall står jämförelseobjektet i nominativ.

Она́ на два́ го́да ста́рше меня́

Она́ на два́ го́да ста́рше, че́м я́. *Hon är två år äldre än jag*

Mått vid komparativ

Då man anger hur stor skillnaden är mellan de objekt som jämförs måste detta mått föregås av prepositionen **на** som då följs av ackusativ.

Эта кни́га на пятьдеся́т рубле́й доро́же.

Den här boken är 50 rubel dyrare.

Av samma skäl används ordformen **намного́** *mycket* framför komparativformer.

намного́ лу́чше *mycket bättre*

Pronomen

Pronomenen böjs i princip som adjektiv, men vissa mycket grundläggande pronomen har adjektivens korta ändelser i nominativ. Några få pronomen, framför allt flera av de personliga pronomenen har oregelbunden böjning.

Personliga pronomen

	<i>jag</i>	<i>du</i>	<i>sig själv</i>	<i>vi</i>	<i>ni</i>
NOM	я́	ты́	–	мы́	вы́
ACK	меня́	тебя́	себя́	нас	вас
GEN	меня́	тебя́	себя́	нас	вас
LOK	мне́	тебе́	себе́	нас	вас
DAT	мне́	тебе́	себе́	нам	вам
INS	мно́й	тобо́й	собо́й	на́ми	ва́ми

	<i>han, den, det</i>	<i>hon, det</i>	<i>de</i>
NOM	о́н/оно́	о́на	о́ни
ACK	его́ него́	её́ неё	их́ них́
GEN	его́ него́	её́ неё	их́ них́
LOK	нём	неё	них́
DAT	ему́ нему́	ей́ ней́	им́ ним́
INS	им́ ним́	ей́ ней́	ими́ ними́

Efter preposition läggs alltid ett initialt **н-** till personliga pronomen i tredje person, men inte till de possessiva pronomenen.

Interrogativa pronomen

Dessa pronomen har en frågande funktion.

Efter personer frågar man alltid med frågeordet **кто ?** *vem ?* Andra ord som syftar på detta frågeord skall stå i maskulinum singular. Eftersom det syftar på levande varelser är naturligtvis ackusativformen samma som genitivformen.

NOM	кто́
ACK	кого́
GEN	кого́
LOK	ко́м
DAT	кому́
INS	ке́м

Efter ting frågar man alltid med frågeordet **что ? vad ?** Andra ord som syftar på detta frågeord skall stå i neutrum singular. Eftersom det syftar på döda ting är naturligtvis ackusativformen samma som nominativformen.

NOM	что́
ACK	что́
GEN	чего́
LOK	чём
DAT	чему́
INS	чём

Ett ensamt adjektiv efter **что́** skall stå i genitiv och alltså sluta på **-ого**.

Что́ интересного посмотреть в Калифорнии?

Vad för något intressant finns det att se i Kalifornien?

Что́ хорошего сделал Пу́тин для Росси́и?

Vad för något bra har Putin gjort för Ryssland?

Som adjektiv böjs de frågande pronomenen

чей, чья, чьё, чьи? *vems?*

како́й, како́я, како́е, како́и? *hurdan?, vilken?, vad för slags?*

ко́торый, ко́торая, ко́торое, ко́торые? *vilken?*

Vidare finns bl.a. de oböjliga adverbiala frågeorden

когда́? *när?*

ка́к? *hur?*

где́? *var?*

куда́? *vart ?*

отку́да? *varifrån?*

Possessiva pronomen

Dessa pronomen används framför allt för att uttrycka ägare.

De possessiva pronomenen i tredje person är helt oböjliga: **его́** *hans, dess*, **её́** *hennes, dess*, **их** *deras*.

På följande sätt böjs **мо́й** *min*, **тво́й** *din* och **сво́й** *sin, egen*.

	mask. varelse	mask. ting	neutrum	femininum
NOM sg	мо́й		моё	мо́я
ACK	моего́	мо́й	моё	мою́
GEN	моего́			моёй
LOK	моём			моёй
DAT	моему́			моёй
INS	мои́м			моёй

	varelse	ting
NOM pl	мои́	
ACK	мои́х	мои́
GEN	мои́х	
LOK	мои́х	
DAT	мои́м	
INS	мои́ми	

Det reflexiva possessiva pronomenet **сво́й** *sin* kan även användas i betydelsen *egen*.

У нас нет своёй маши́ны. *Vi har inte någon egen bil.*

På följande sätt böjs **на́ш** *vår* och **ва́ш** *er*.

	mask. varelse	mask. ting	neutrum	femininum
NOM sg	на́ш		на́ше	на́ша
ACK	на́шего	на́ш	на́ше	на́шу
GEN	на́шего			на́шей
LOK	на́шем			на́шей
DAT	на́шему			на́шей
INS	на́шим			на́шей

	varelse	ting
NOM pl	на́ши	
ACK	на́ших	на́ши
GEN	на́ших	
LOK	на́ших	
DAT	на́шим	
INS	на́шими	

Demonstrativa pronomen

Dessa pronomen har en utpekande funktion.

ЭТОТ denna, den här har en oregelbunden grundform och vokalen **-и-** i ändelserna i stället för adjektivens **-ы-**.

	mask. varelse	mask. ting	neutrum	femininum
NOM sg	э ТОТ		э ТО	э ТА
ACK	э ТОГО	э ТОТ	э ТО	э ТУ
GEN	э ТОГО			э ТОЙ
LOK	э ТОМ			э ТОЙ
DAT	э ТОМУ			э ТОЙ
INS	э ТИМ			э ТОЙ

	varelse	ting
NOM pl	э ТИ	
ACK	э ТИХ	э ТИ
GEN	э ТИХ	
LOK	э ТИХ	
DAT	э ТИМ	
INS	э ТИМИ	

Vilken form av detta pronomen som skall användas beror på vilken funktion det har i satsen. Om det står tillsammans med ett substantiv skall det stå i överensstämmande genusform.

ЭТОТ ДОМ detta hus, **ЭТА КОМНАТА** detta rum, **ЭТО ОКНО** detta fönster
Om **это** däremot ensamt utgör subjektet och har en utpekande funktion skall det på ryska alltid stå i neutrum. På svenska skiljs det då från substantivet av verbet *vara*.

ЭТО ДОМ detta är ett hus, **ЭТО КОМНАТА** detta är ett rum, **ЭТО ОКНО** detta är ett fönster

Тóт *den där* har en oregelbunden grundform och vokalen **-e-** i ändelserna i stället för adjektivens **-ы-**.

	mask. varelse	mask. ting	neutrum	femininum
NOM sg	тóт		тó	тá
ACK	тогó	тóт	тó	тý
GEN	тогó			тóй
LOK	тóm			тóй
DAT	томý			тóй
INS	тém			тóй

	varelse	ting
NOM pl	тé	
ACK	тéx	тé
GEN	тéx	
LOK	тéx	
DAT	тém	
INS	тéми	

Totala pronomen

Вéсь *all hel* har en flyktig vokal i grundformen och vokalen **-e-** i ändelserna i stället för adjektivens **-ы-**.

	mask. varelse	mask. ting	neutrum	femininum
NOM sg	вéсь		всë	всá
ACK	всегó	вéсь	всë	всió
GEN	всегó			всéй
LOK	всém			всéй
DAT	всемý			всéй
INS	всém			всéй

	varelse	ting
NOM pl	всé	
ACK	всéx	всé
GEN	всéx	
LOK	всéx	
DAT	всém	
INS	всéми	

Кáждый *varje* böjs som ett adjektiv.

Indefinita pronomen

Obestämda pronomen bildas med tillägga av -то eller -нибудь till de interrogativa pronomenen.

кто́?	vem?	кто́-то	кто́-нибудь	någon
что́?	vad?	что́-то	что́-нибудь	något
когда́?	när?	когда́-то	когда́-нибудь	någon gång
где́?	var?	где́-то	где́-нибудь	någonstans

etc.

Formerna på -то används när man säkert känner till att det man syftar på existerar, men man vill eller kan inte nämna det mera exakt.

Кто́-то здесь бы́л. Någon har varit här.

Formerna på -нибудь används när man inte är säker på om det man syftar på över huvud taget existerar. Alltså är denna form den vanligaste i frågor.

Вы что́-нибудь ви́дели? Såg ni någonting?

Relativa pronomen och adverb

I ryskan, liksom i många andra språk, är de relativa pronomenen och adverbena identiska med de interrogativa. I svenskan är så inte alltid fallet.

rel & interr	relativt	interrogativt	demonstrativt	demonstrativt
где	дär	var	там	дär
когда́	да́, на́р	на́р	тогда́	да́

Вот дом, где я живу́. Där är huset där jag bor.

Он не говори́т, когда́ я слýшаю ра́дио. Han talar inte då/när jag lyssnar på radio.

Räkneord

1600 utläses **ты́сяча шестьсо́т**. Ingen motsvarighet finns till svenskans *sexton hundra*. **Ты́сяча** uttalas ofta [týççə].

Räkneorden kräver

Nsg. efter 1 (liksom 21, 31 etc.),

Gsg efter 2, 3, 4 (liksom 22, 23, 24, 32, 33, 34 etc.) och

два студéнта *två studenter*

Gpl. efter 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ... 19, 20 (liksom 25, 26, 27 etc.).

пять студéнтов *fem studenter*

Även räkneorden böjs i kasus.

	М & F	F		
N	два́	две́	три́	четы́ре
A	ting använder nominativformen, varelser använder genitivformen			
G	двúх		трéх	четырёх
L				
D	двúм		трём	четырёх
I	двумя́		тремя́	четырьмя́

Ordet **ты́сяча** [týsiçə] ~ [týççə] *tusen* är feminint och har därför ackusativformen **ты́сячу**.

När ett pris anges med en hel mening skall priset anges i ackusativ.

Э́то сто́ит ты́сячу рублёй. *Detta kostar tusen rubel.*

När ett pris bara nämns självständigt, utan fullständig sats, används dock vanligtvis nominativ, dvs. grundformen.

– **Ско́лько сто́ит сок?** *Hur mycket kostar juicen?*

– **Ты́сяча рублёй стака́н.** *Tusen rubel glaset.*

Verbens aspekter

De allra flesta svenska verb motsvaras på ryska av två verb: ett pågående (imperfektivt/ofullbordat) och ett fullbordat (perfektivt). Dessvärre finns det inga regler för hur dessa verbpar bildas eller ser ut. Detta måste läras in från ord till ord.

	Infinitiv	Preteritum	Presens	Futurum	Imperativ
Pågående aspekt	дѣлать	дѣлал дѣлала дѣлало дѣлали	дѣлаю дѣлаешь дѣлает дѣлаем дѣлаете дѣлают	бѹду дѣлать бѹдешь дѣлать бѹдет дѣлать бѹдем дѣлать бѹдете дѣлать бѹдут дѣлать	дѣлай дѣлайте
Fullbordad aspekt	сдѣлать	сдѣлал сдѣлала сдѣлало сдѣлали		сдѣлаю сдѣлаешь сдѣлает сдѣлаем сдѣлаете сдѣлают	сдѣлай сдѣлайте

Aspekternas betydelse

Särskilt viktigt att komma ihåg är att bara de pågående verben kan uttrycka presens. När man böjer ett fullbordat verb med de vanliga ändelserna som används i presens får man i stället fullbordat futurum.

Вчѣрѹ я писѹл писѹмѹ. *I går skrev jag ett brev.*

(= I går höll jag på och skrev ett brev. Man får en bild av en person som sitter vid skrivbordet och skriver och skriver.)

Вчѣрѹ я написѹл писѹмѹ. *I går skrev jag ett brev.*

(= I går skrev jag färdigt ett brev. Man får en bild av en person som har åstadkommit ett brev som kanske redan har blivit postat.)

Сѣгѹдня я пишѹ писѹмѹ. *I dag skriver jag ett brev.*

(= I dag håller jag på och skriver ett brev.)

Зѹвтра я бѹду писѹть писѹмѹ. *I morgon skall jag skriva ett brev.*

(= I morgon skall jag hålla på och skriva ett brev. Man får en bild av en person som tänker sig att sitta vid skrivbordet och skriva under någon gång morgondagen.)

Зѹвтра я напишѹ писѹмѹ. *I morgon skall jag skriva ett brev.*

(= I morgon skall jag skriva färdigt ett brev. Man får en bild av en person som tänker sig att få färdigt ett brev under morgondagen)

och kanske också gå till brevlådan med det så att det kommer i väg.)

Förutom att uttryck en handling som pågår just i ett visst ögonblick används verb i pågående aspekt för att uttrycka mera generella, allmängiltiga, liksom även upprepade handlingar och skeende.

Tillsammans med adverb av typen **ча́сто** *ofta* förekommer därför i princip bara verb i pågående aspekt.

En rad pågående verb som betecknar sådant som man normalt sett endast kan hålla på med saknar ett motsvarande fullbordat verb.

бы́ть *vara*, **быва́ть** *bruka vara*, **сто́ить** *kosta*

сиде́ть *sitta*, **стоя́ть** *stå*, **лежа́ть** *ligga*

спа́ть *sova*, **жи́ть** *leva*

бо́яться *vara rädd*, **смея́ться** *skratta*

Pågående verb uttrycker

- en i det avsedda ögonblicket pågående, fortlöpande handling
(Nu äter jag. I förmiddags höll jag på och städade.)
- en upprepad handling
(Jag går till jobbet kl 7 varje dag)
- en generell giltig utsaga
(Hästar äter havre)

Fullbordade verb uttrycker

- aldrig presens!
- en handling med en tydlig början och ett tydligt slut
(Jag har städat hela lägenheten. Jag ska städa mitt rum.)
- en handling utan tydlig början men med tydligt slut
(Jag läste ut boken i går kväll.)
- en uppkomst av en ny situation med en tydlig början
(Jag har blivit sjuk.)

Ibland måste olika aspekt översättas till svenska med helt olika ord.

Я реши́л учи́ть ру́сский язы́к. *Jag beslutade mig för att studera ryska.*

Я реши́л вы́учить ру́сский язы́к.

Jag beslutade mig för att lära mig ryska.

Aspektparens bildning

Nedan pekar pilen i aspektparen alltid mot det fullbordade verbet.

Prefigering

Det fullbordade verbet är i väldigt många fall bildat av det pågående med hjälp av ett prefix.

дѐлать	>	сдѐлать	<i>göra</i>
читáть	>	прочитáть	<i>läsa</i>
писáть	>	написáть	<i>skriva</i>
смотрѐть	>	посмотрѐть	<i>titta</i>
готóвить	>	приготóвить	<i>laga, förbereda</i>
дѐлать	>	сдѐлать	<i>göra</i>
ѐсть	>	съѐсть	<i>äta</i>
звонíть	>	позвонíть	<i>ringa</i>
пíть	>	в́пить	<i>dricka</i>
платíть	>	заплатíть	<i>betala</i>
просíть	>	попросíть	<i>be (om ngt)</i>
читáть	>	прочитáть	<i>läsa</i>

I fullbordad aspekt är prefixet **вы-** alltid betonat.

пíть	>	в́пить	<i>dricka</i>
учíть	>	в́учить	<i>lära sig</i>

Det pågående verbet består av en enkel rot utan prefix. Sådana enkla verb är i de allra flesta fall pågående. Varje gång man till ett sådant enkelt verb sätter ett prefix får man ett fullbordat verb. Problemet är att det inte finns något sätt att förutsäga vilket prefix som skall användas vid ett visst verb.

Suffigering

Det pågående verbet är i väldigt många fall bildat av det fullbordade med ett suffix. I de allra flesta fall har då båda verben ett prefix.

показáть	<	пока́зывать	<i>visa</i>
забы́ть	<	забыва́ть	<i>glömma</i>
рассказáть	<	расска́зывать	<i>berätta</i>
спросíть	<	спра́шивать	<i>fråga</i>
закры́ть	<	закрыва́ть	<i>stänga</i>
да́ть	<	дава́ть	<i>ge</i>
заказáть	<	зака́зывать	<i>beställa</i>
рассказáть	<	расска́зывать	<i>berätta</i>
спросíть	<	спра́шивать	<i>fråga</i>

открѳ́ить < **открывáть** *öppna*

Mindre uppenbara fall av suffigering:

поня́ть < **понимáть** *förstå*

Olika böjningstyper

Båda verben är i vissa fall bildade av samma stam/rot men med olika verbtema och tillhör olika böjningstyper.

Mycket vanligt i sådana par är att verb med infinitiv på **-ить** är fullbordade och verb med infinitiv på **-ать** är pågående.

решѳ́ить, решѳ́ит < **решáть, решáет** *löser (problem)*

изучѳ́ить < **изучáть** *lära sig*

получѳ́ить < **получáть** *få, erhålla*

Många gånger inträffar samtidigt betoningsförändringar samt konsonant- och/eller vokalväxlingar mellan de båda verben i aspektparet.

кóнчить < **кончáть** *sluta*

пригласѳ́ить < **приглашáть** *invitera, inbjuda*

встрѳ́етить < **встречáть** *träffa, möta*

отвѳ́етить < **отвечáть** *svara*

Oregelbundna par

Helt omaka par är

брáть, берѳ́ет > **взѳ́ять, возъмѳ́ет** *ta*

говорѳ́ить > **сказáть, скáжет** *säga*

Helt oregelbundet är också

купѳ́ить < **покупáть** *köpa*

där det pågående verbet har prefixet!

Semantiskt omaka par

I ett antal fall då verb tyvärr ofta påstås utgöra aspektpar kan detta egentligen knappast försvaras, då skillnaden i betydelse är alltför stor mellan de båda verben.

идти́	>		<i>gå, vara på väg</i>
	>	пойти́	<i>gå, ge sig av, bege sig</i>
видеть	>		<i>se</i>
	>	увидеть	<i>få syn på</i>
знать	>		<i>veta</i>
	>	узнать	<i>få reda på</i>
слы́шать	>		<i>höra</i>
	>	услы́шать	<i>få höra</i>

Många fullbordade verb med betydelsen *att göra något en liten stund* bildas med suffixet **по-**.

Pågående verb

игра́ть

spela

Fullbordat verb

поигра́ть

spela lite

Bestämda och obestämda rörelseverb

De bestämda rörelseverben **идти́, идёт** *går, är på väg* och **ехать́, едет** *åker, är på väg* betecknar en förflyttning som utförs

- i en bestämd riktning **och**
- vid ett bestämt tillfälle.

Мы идём в театр. Vi är på väg till teatern.

De obestämda rörelseverben **ходить́, ходит** *går* och **ездить́, едит** *åker* betecknar alla andra typer av förflyttningar, dvs.

- förflyttning som utförs i en obestämd riktning, t.ex.

Соба́чка ходит по клавиату́ре. *Hunden går på tangentbordet.*

Полови́на Москвы́ ходи́ла с фла́гами Украи́ны. *Halva Moskva gick omkring med ukrainska flaggor.*

- förflyttning som utförs tur och retur, t.ex.

Я вчера́ ходи́ла на вы́ставку. *Jag gick på en utställning i går.*

- förflyttning som utförs vid flera tillfällen, t.ex.

Сын ходит в де́тский са́д. *Sonen går på dagis.*

Både de bestämda och de obestämda rörelseverben är pågående verb.

Som fullbordat används de fullbordade **пойти́, пойдёт** *gå i väg, ge sig av, bege sig* respektive **поехать́, поедет** *åka i väg, ge sig av, bege sig*.

Rörelseverb

När det gäller rörelseverb har ryskan två pågående verb motsvarande samma svenska verb.

I de flesta kontexter använder man ett så kallat obestämt rörelseverb: **ходить́ (ходит, ходил)** *gå, ездить́ (едит, ездил)* *åka*, nämligen

- när rörelsen sker utan att riktningen hela tiden är en och samma helt bestämda riktning, t.ex. lite hit och dit eller tur och retur,
- när den sker vid mer än ett tillfälle (även om riktningen är helt bestämd),
- när den inte utförs just för ögonblicket, utan betraktas i ett mera generellt perspektiv (t.ex. *Kan du inte gå utan hjälp?*)

Endast om följande två kriterier båda är uppfyllda använder man ett bestämt rörelseverb: **идти́ (идёт, шёл)** *gå, vara på väg, ехать́ (едет, ехал)* *åka, vara på väg*, nämligen om

- förflyttning sker i en bestämd riktning och
- förflyttningen sker vid ett bestämt tillfälle.

Observer att verben **идти́** och **ехать́** motsvarar både *komma* och *gå/åka*. De ryska verben är alltså neutrala med avseende på riktning och betyder egentligen bara *förflytta sig till fots/med fordon*.

Иди́ сюда́. *Kom hit.* **Иди́ туда́.** *Gå dit.*

Helt bortsett från vad som sagts ovan används det bestämda **идти́**, **идёт**, **шёл** i vissa uttryck i överförd betydelse, t.ex.

Идёт до́ждь. *Det regnar.*

Вре́мя идёт бы́стро. *Tiden går fort.*

Observera särskilt att både de bestämda och de obestämda grundläggande rörelseverben utan prefix är pågående. När man tillfogar prefix uppstår däremot aspektpar.

Fullbordat

прийти́, придёт

войти́, войдёт

выйти́, выйdet

приехать́, приедет

komma (gående)

gå in

komma ut

komma (åkande)

Pågående

приходи́ть, приходи́т

входи́ть, входи́т

выходи́ть, выходи́т

приезжа́ть, приезжа́ет

Rörelseverb med betydelsebärande prefix

В-/ВО- *in*

ВОЙТИ́, ВОЙДЕ́Т, ВОШЁЛ < **ВХОДИ́ТЬ, ВХО́ДИТ** *gå in, komma in*

ВЗ-/ВС- *upp*

ВЗЛЕТЕ́ТЬ, ВЗЛЕТИ́Т < **ВЗЛЕТА́ТЬ** *flyga upp, lyfta* (om plan)

ВЫ- *ut*

ВЫ́ЙТИ, ВЫ́ЙДЕТ, ВЫ́ШЕЛ < **ВЫХОДИ́ТЬ, ВЫХО́ДИТ** *gå ut, komma ut*

ДО- (*ända*) *fram till, så nära som möjligt*

ДОЙТИ́, ДОЙДЕ́Т, ДОШЁЛ < **ДОХОДИ́ТЬ, ДОХО́ДИТ** *ta sig till, nå fram*

ДОЕ́ХАТЬ, ДОЕ́ДЕТ, ДОЕ́ХАЛ < **ДОЕЗЖА́ТЬ, ДОЕЗЖА́ЕТ** *ta sig till*

ПЕРЕ- *över, förbi ett hinder*

ПЕРЕЙТИ́, ПЕРЕЙДЕ́Т, ПЕРЕШЁЛ < **ПЕРЕХОДИ́ТЬ, ПЕРЕХО́ДИТ** *gå över*

ПЕРЕЕ́ХАТЬ, ПЕРЕЕ́ДЕТ, ПЕРЕЕ́ХАЛ < **ПЕРЕЕЗЖА́ТЬ, ПЕРЕЕЗЖА́ЕТ** *flytta*

ПО- *iväg, börja röra på sig*

ПОЙТИ́, ПОЙДЕ́Т, ПОШЁЛ < *gå, ge sig av, bege sig*

ПОЕ́ХАТЬ, ПОЕ́ДЕТ, ПОЕ́ХАЛ < *åka, ge sig av, bege sig*

ПРИ- *till en plats*

ПРИЙТИ́, ПРИДЕ́Т, ПРИШЁЛ < **ПРИХОДИ́ТЬ, ПРИХО́ДИТ** *komma*

ПРИЕ́ХАТЬ, ПРИЕ́ДЕТ, ПРИЕ́ХАЛ < **ПРИЕЗЖА́ТЬ, ПРИЕЗЖА́ЕТ** *komma*

ПРО- *genom, förbi*

ПРОЙТИ́, ПРОЙДЕ́Т, ПРОШЁЛ < **ПРОХОДИ́ТЬ, ПРОХО́ДИТ** *gå förbi*

ПРОЕ́ХАТЬ, ПРОЕ́ДЕТ, ПРОЕ́ХАЛ < **ПРОЕЗЖА́ТЬ, ПРОЕЗЖА́ЕТ** *åka förbi*

РАЗ-/РАЗО-/РАС- *-ся åt olika håll*

РАЗОЙТИ́СЬ, РАЗОЙДЕ́ТСЯ, РАЗОШЁЛСЯ < **РАСХОДИ́ТЬСЯ, РАСХО́ДИТСЯ**
gå åt olika håll, åt var sitt håll, bryta upp

С-/СО- *ner*

СОЙТИ́, СОЙДЕ́Т, СОШЁЛ < **СХОДИ́ТЬ, СХО́ДИТ** *gå ner*

У- *bort, lämna en plats*

УЙТИ́, УЙДЕ́Т, УШЁЛ < **УХОДИ́ТЬ, УХО́ДИТ** *gå sin väg*

УЕ́ХАТЬ, УЕ́ДЕТ, УЕ́ХАЛ < **УЕЗЖА́ТЬ, УЕЗЖА́ЕТ** *åka sin väg*

Även många andra verb som uttrycker rörelser av olika slag kombineras ofta med vissa av de ovanstående prefixen, t.ex.

ПРИСЛА́ТЬ < **ПРИСЫЛА́ТЬ** *skicka (ngt till ngn)*

Tempus

Ryskan har bara tre tempus: presens, preteritum och futurum.

Presens

Presens kan endast bildas av pågående verb.

Ryskan har i presens två böjningstyper, s.k. i-böjning och e-böjning. De flesta verb som i infinitiv slutar på **-ать** böjs enligt e-böjningen medan så gott som vartenda verb som slutar på **-ить** böjs enligt i-böjningen. Detta förhållande får anses som det normala och regelbundna fallet och behöver därför inte särskilt påtalas i t.ex. ordförteckningar medan avvikelser från detta regelbundna förhållande mellan infinitivens form och böjningen i presens utgör oregelbundenheter som särskilt måste framhållas i t.ex. ordförteckningar.

Infinitivändelsen läggs till infinitiv- eller preteritumstammen. Stammen består av en rot och ett tema.

Ändelsen i infinitiv är /t'/.

/čit'-/a-/t'/ **чита́ть** läsa

/govor'-/i-/t'/ **говори́ть** tala, säga

Presensändelserna läggs till presensstammen. Denna stam kan avvika från infinitivens stam. Om infinitivstammen har temat /a/ har presensstammen det förlängda temat /aje/. Om infinitivstammen har temat /i/ förblir detta oförändrat i presensstammen:

/čit'-/aje/- **читае-**

/govor'-/i/- **говори-**

Personändelserna i presens är

1 p sg **-у**

2 p sg **-шь**

3 p sg **-т**

1 p pl **-м**

2 p sg **-те**

3 p pl **-ут / -ат**

Före de personändelser som börjar med en konsonant står en temavokal. Eftersom det finns två olika sådana temavokaler brukar man i de flesta framställningar räkna med två olika presensböjningar: e-böjning respektive i-böjning.

	e-böjning			i-böjning		
	e. mj. k. / j		betonad	e. mj. k. / j		
1 p sg	-у	-ю		-у	-ю	
2 p sg	-ешь		-ёшь	-ишь		
3 p sg	-ет		-ёт	-ит		
1 p pl	-ем		-ём	-им		
2 p sg	-ете		-ёте	-ите		
3 p pl	-ут	-ют		-ат	-ят	
	/пиш/-	/читай/-	/жив/-	/уч/-	/говорь/-	
1 p sg	пиш ^у	чита ^ю	жив ^у	уч ^у	говор ^ю	
2 p sg	пи ^ш ешь	чита ^е ешь	жив ^ё ешь	уч ^и шь	говор ^и шь	
3 p sg	пи ^ш ет	чита ^е т	жив ^ё т	уч ^и т	говор ^и т	
1 p pl	пи ^ш ем	чита ^е м	жив ^{ём}	уч ^{им}	говор ^{им}	
2 p pl	пи ^ш ете	чита ^е те	жив ^ё те	уч ^{ите}	говор ^{ите}	
3 p pl	пи ^ш ут	чита ^ю т	жив ^у т	уч ^{ат}	говор ^я т	

Konjugation

Infinitiv	смотре́ть ← titta	ви́деть se	слу́шать lyssna	слы́шать höra
Presens				
1 p sg	смотре́ю	ви́жу	слу́шаю	слы́шу
2 p sg	смотре́ишь	ви́дишь	слу́шаешь	слы́шишь -[ыш]
3 p sg	смотре́ит	ви́дит	слу́шает	слы́шит -[ыт]
1 p pl	смотре́им	ви́дим	слу́шаем	слы́шим -[ым]
2 p pl	смотре́ите	ви́дите	слу́шаете	слы́шите -[ыти]
3 p pl	смотре́ят	ви́дят	слу́шают	слы́шат

Konsonantväxling och förskjuten betoning

Observera särskilt verb med växlande betoning. I presens har 1 person singular, liksom infinitiven, betoning på ändelsen, medan alla andra presensformer har betoning på stammen. I boken markeras denna verbtyp med (c).

смотре́ть ← titta	singular	plural
1 pers	я смотре́ю	мы смотре́им
2 pers	ты смотре́ишь	вы смотре́ите
3 pers	он смотре́ит	они́ смотре́ят

Verb med presensstam på *-i/* har konsonantväxling endast i 1 person singular. Följande växlingar är aktuella.

Labial konsonant: */b/ > /bʲ/, /p/ > /pʲ/, /v/ > /vʲ/, /m/ > /mʲ/*

t.ex. *люб́ить* ← *älska, tycka om*, я любл́ю, ты люб́ишь

готóвить *göra i ordning; laga mat*, я готóвлю, ты готóвишь

Dentala konsonanter */s/ > /š/, /z/ > /ž/, /t/ > /č/, /d/ > /ž/*

t.ex. *сидéть* *sitta*, я сижú, ты сид́ишь

летéть *flyga*, я лечú, ты лет́ишь

прос́ить ← *be*, я прошú, ты прóсишь

Observera konsonantväxling och förskjutning av betoningen

вод́ить ← föra	он вод́ил	я вожú	мы вóдим	вод́и ! вод́ите !
	она́ вод́ила	ты вóдишь	вы вóдите	
	онó вод́ило	он вóдит	он́и вóдят	
	он́и вод́или			

Ett antal verb med temat *-a/-* i infinitiv har temat *-e/-* i presens. Vid många av dessa verb inträffar rätt stora förändringar mellan presensstammen och infinitivstammen, t.ex. konsonantväxlingen */s/ > /š/* i roten.

/pis/-/a/-/t'/   *писáть* ← *skriva*

men

/piš/-/ /-/ú/   я пишú

/piš/-/e/-/š/   ты пíšешь   [p'íšəš]

/piš/-/e/-/t/   он пíšет   [p'íšət]

/piš/-/e/-/m/   мы пíšем   [p'íšəm]

/piš/-/e/-/t'e/   вы пíšете   [p'íšətʲi]

/piš/-/ /-/ut/   он́и пíšут

Vidare är det vanligt att verb som har betoning på sista stavelsen i infinitiv inte behåller denna betoning genom hela presensparadigmet utan bara i 1 person singular. I alla andra former flyttas betoningen en stavelse mot ordets början. Denna typ av betoningsförskjutning markeras lämpligen i ordlistor med ←.

Jfr.   *говор́ить tala*

писáть ← *skriva*

я говорю́

я пишú

ты говор́ишь

ты пíšешь

он говори́т
мы говори́м
вы говори́те
они́ говоря́т

он пи́шет
мы пи́шем
вы пи́шете
они́ пи́шут

Infinitiv

Infinitiven bildas med ändelsen **-ТЬ**. Stammen i infinitiv och i presens är hos många vanliga verb inte riktigt den samma. Man talar därför ofta om att ett verb dels har en presensstam, dels en infinitiv- eller preteritumstam.

Hos de få verb där infinitivstammen slutar på **-к-** eller **-г-** smälter denna konsonant samman med ändelsen, vilket ger upphov till att sådana infinitiver slutar på **-чь**, t.ex.

я пеку́ jag bakar	пе́чь baka
я могу́ jag kan	мо́чь kunna.

Om stammen slutar på annan konsonant och betoningen vilar på ändelserna lägger man till ändelsen **-ти**.

я несу́ jag bär	нести́ bära
------------------------	--------------------

Om stammen slutar på **-т-** eller **-д-** övergår det till **-с-** före infinitiv-ändelsen, t.ex.

Final infinitiv vid rörelseverb

Efter rörelseverb används infinitiv i final betydelse motsvarande svenskans *för att...*

Они́ едут катáться на лы́жах. *De åker för att gå på skidor.*

Preteritum

Preteritum är ryskans enda tempus för förfluten tid. Preteritumformerna bildas av precis samma stam som infinitiven. Därför kallas stammen i fråga ibland infinitivstam, ibland preteritumstam. I stället för infinitivens ändelsen **-ТЬ** fogas preteritumändelsen **-Л** till stammen.

дѐлать	<i>göra</i>	дѐлал	<i>gjorde</i>
смóтрѐть	<i>titta</i>	смóтрѐл	<i>tittade</i>

Preteritum böjs vidare i genus och numerus på samma sätt som t.ex. pronomenet **он, она́, онó, онí**. Preteritum böjs alltså inte i person på det sätt som man böjer i presens.

Maskulinum singular slutar på	-л.
Femininum singular slutar på	-л-а.
Neutrum singular slutar på	-л-о.
I plural slutar preteritum på	-л-и.

m. sg.	f. sg.	n. sg.	pl.	
дѐлал	делала	дѐлало	дѐлали	<i>gjorde</i>
говори́л	говори́ла	говори́ло	говори́ли	<i>talade</i>
писа́л	писа́ла	писа́ло	писа́ли	<i>skrev</i>

Betoningen ligger hos en hel del kortare verb på ändelsen i femininum singular.

Infinitiv	Preteritum				
бра́ть > <i>ta</i>	бра́л	брала́	бра́ло	бра́ли	
бы́ть > <i>vara</i>	бы́л	была́	бы́ло	бы́ли	
взя́ть < <i>ta</i>	взя́л	взяла́	взя́ло	взя́ли	
да́ть < <i>ge</i>	да́л	дала́	да́ло	да́ли	
жда́ть > <i>vänta</i>	жда́л	ждала́	жда́ло	жда́ли	
жи́ть > <i>leva, bo</i>	жи́л	жила́	жи́ло	жи́ли	
пи́ть > <i>dricka</i>	пи́л	пила́	пи́ло	пи́ли	
спа́ть > <i>sova</i>	спа́л	спала́	спа́ло	спа́ли	

Några verb har genomgående en annan betoning än i infinitiv.

нача́ть < <i>börja</i>	нача́л	начала́	нача́ло	нача́ли
пoнъя́ть < <i>förstå</i>	пoнъя́л	пoнъя́ла	пoнъя́ло	пoнъя́ли

Några verb har genomgående ändelsebetoning i preteritum.

мо́чь > <i>kunna</i>	мо́г	могла́	могло́	могли́
нести́ > <i>bära</i>	не́с	несла́	несло́	несли́
пе́чь > <i>baka</i>	пе́к	пекла́	пекло́	пекли́

Oregelbundet

идти́ > <i>gå</i>	шёл	шла́	шло́	шли́
--------------------------	------------	-------------	-------------	-------------

Vidare flyttas betoningen till en eventuell negation framför de båda verben.

Infinitiv	Preteritum			
бы́ть > <i>vara</i>	не́ был	не была́	не́ было	не́ были
жи́ть > <i>leva, bo</i>	не́ жил	не жила́	не́ жило	не́ жили

Om stammen slutar på -д- eller -т- faller denna konsonant bort före ändelsen i preteritum, t.ex.

я веду́ <i>för</i>	вести́ <i>föra</i>	вёл, вела́, вело́, вели́ <i>förde</i>
---------------------------	---------------------------	--

I maskulinum singular saknas ändelse i preteritum efter stam som slutar på annan konsonant.

я несú <i>jag bär</i>	нести́ <i>bära</i>	не́с, несла́, несло́, несли́ <i>bar</i>
------------------------------	---------------------------	--

Futurum av pågående verb

Futurum av pågående verb bildas med hjälpverbet **б́уду, б́удешь, б́удет, б́удем, б́удете, б́удут** *skall, kommer att* som följs av det pågående verbet i infinitiv.

Som futurum av **б́ыть** *vara* används hjälpverbet på egen hand, utan efterföljande infinitiv.

Зáвтра я б́уду дóма. *I morgon kommer jag att vara hemma.*

Observera att detta hjälpverb aldrig kan förekomma tillsammans med infinitiven av ett fullbordat verb.

Futurum av fullbordade verb

Futurum av fullbordade verb bildas på precis samma sätt som presens av pågående verb.

Imperativ

Imperativformen i singular (du) bildas genom att man avlägsnar böjningsändelserna i presens/futurum och i stället lägger till en av de tre bokstäverna **-й, -и, -ь**.

Imperativformen i plural (ni) bildas genom att ändelsen **-те** läggs till imperativformen i singular.

Om ändelserna i presens föregås av en vokal slutar imperativen med **-й**.

дѐлает *gör*

сто́йт *står*

дѐлай! дѐлайте! *gör*

сто́й! сто́йте! *stå, stanna*

Om ändelserna i presens föregås av en konsonant och om verbet i 1 person singular i presens/futurum har betoning på ändelsen bildas imperativen med **-й**. Denna ändelse är alltid betonad.

я́ говорю́, оні́ говоря́т *talar*   **говори́! говори́те!**   *tala*

я́ курю́, оні́ кúря́т *röker*   **кури́! кури́те!**   *rök*

я́ пишу́, оні́ пи́шут *skriver*   **пиши́! пиши́те!**   *skriv*

я́ смотре́ю, оні́ смóтрят *tittar*   **смотри́! смотри́те!**   *titta*

я́ беру́, оні́ берúт *tar*   **бери́! бери́те!**   *ta*

Endast om ändelserna i presens föregås av en konsonant och verbet inte i någon form i presens/futurum har betoning på en ändelse bildas imperativen med **-ь**.

я́ гото́влю, оні́ гото́вят *lagar*   **гото́вь! гото́вьте!**   *laga*

Observera att man inte sätter något mjukt tecken efter **-к-** eller **-г-** eftersom dessa aldrig förekommer som mjuka annat än då de följs av en av vokalerna **е** eller **и**.

ля́гу, ля́жешь *lägger sig*   **ляг! ля́гте!** *lägg dig/er!*

Om stammen i presens slutar med olika konsonanter i olika former skall man använda den konsonant som är mest grundläggande. Denna konsonant hittar man alltid i 3 person plural.

Om 1 p.sg. har en annan konsonant än övriga fem former används den mera frekventa konsonanten i imperativen, eftersom konsonanten i jag-formen har uppkommit genom konsonantväxling, t.ex.

ку́плю, купи́т, кúпят

купи́! купи́те! *köp*

Om 1 p.sg. och 3 p.pl. har en annan konsonant än övriga fyra former används den mindre frekventa konsonanten i imperativen, eftersom den konsonanter är mera grundläggande, då konsonanten i de övriga fyra formerna har uppkommit genom konsonantväxling, t.ex.

помогú, помóжет, помóгут   помогí! помогíte! *hjälp*

Ett fåtal verb har en oregelbunden imperativform.

ём, ёст, едят *äter*   ёшь! ёшьте! *ät*
да́м, да́ст, да́дут *ger*   да́й! да́йте! *ge*

Första person plural

Uppmaning i första person plural uttrycks med hjälpverbet **дава́й** *låt oss* då man vänder sig till en person man duar. Om man vänder sig till flera personer eller en person som man njar läggs pluralsuffixet **-те** till.

Uppmaningar som innehåller ett pågående verb konstrueras med detta hjälpverb följt av infinitiv.

Дава́йте чита́ть вме́сте!   *Låt oss läsa tillsammans!*

Uppmaningar som innehåller ett fullbordat verb konstrueras med detta hjälpverb följt av futurumformen i 1 person plural.

Дава́йте встрéтимся в це́нтре! *Låt oss träffas i centrum!*

Dock används futurum av verbet **бы́ть** vara.

Дава́й бу́дем прóсто друзья́ми! *Låt oss helt enkelt vara vänner!*

Även vanligt presens- eller futurumformer förekommer många gånger för att uttrycka uppmaning i första person plural.

Иде́м вме́сте.   *Vi går tillsammans.*

Konjunktiv / konditionalis

Konjunktiv eller konditionalis bildas genom att man till formerna i preteritum lägger hjälp verbet **бы** *skulle*.

Konjunktiven används för att beteckna sådana handlingar som man ser som möjliga, tänkbara, önskvärda, icke önskvärda etc. Det sådana handlingar har gemensamt är att de inte är verkliga. Detta innebär att det inte är riktigt alltid som den svenska översättningen blir *skulle*. T.ex. har svenskan ett par gamla konjunktivformer, främst *vore = skulle vara*. I bisatser som uttrycker villkor eller möjlighet har vår gamla svenska konjunktiv i modern svenska kommit att ersättas med imperfekt eller pluskvamperfekt snarare än med konditionalis.

Om jag hade (haft) pengar, skulle jag köpa en ny bil.

Hjälperbet sammanskrivs med konjunktionen **что** *att*. Eftersom man i exemplet syftar framåt i tiden blir den svenska översättningen helst *skall*.

Я не хочу, чтобы ты далеко́ е́хал.

Jag vill inte att du skall (behöva) åka långt.

I vissa fraser utelämnas huvudverbet så att bara hjälpverbet blir kvar.

Хорошо́ бы! *Det vore bra!*

Verbens stammar

Som redan nämnts har det ryska verbet i de flesta fall två olika böjingsstammar, en presensstam och en infinitiv- eller preteritumstam.

Regelbundna verb

Det finns i ryskan fyra mycket stora grupper med helt regelbundna verb.

Infinitiv på **-ать**, presens/futurum på **-ает**

дѣлать <i>göra</i>	дѣлал дѣлала дѣлало дѣлали	дѣлаю дѣлаешь дѣлает дѣлаем дѣлаете дѣлают	бѹду дѣлать	дѣлай дѣлайте
-----------------------	-------------------------------------	---	--	------------------------------

Även t.ex. **встречать** *träffa*, **думать** *tänka*, **завтракать** *äta* frukost, **заниматься** *syssla med*, **знать** *veta*, *kunna*, **изучать** *studera*, **играть** *spela*, **покупать** *köpa*, **получать** *få*, **работать** *arbeta*.

Infinitiv på **-овать**, presens/futurum på **-ует**

рисовать <i>rita</i>	рисовал рисовала рисовало рисовали	рисую рисуешь рисует рисуем рисуете рисуют	бѹду рисовать	рисуй рисуйте
-------------------------	---	---	--	------------------------------

Även t.ex. **импортировать** *importera*.

Efter vissa konsonanter skrivs naturligtvis inte obetonat **-о-**, utan **-е-**, t.ex. **танцевать** *dansa*.

Infinitiv på **-нуть**, presens/futurum på **-нѣт**

вернуть <i>återlämna</i>	вернул вернула вернуло вернули		верну вернешь вернѣт вернем вернете вернут	верни верните
-----------------------------	---	--	---	------------------------------

Infinitiv på **-ИТЬ**, presens på **-ИТ**

говори́ть <i>tala</i> <i>säga</i>	говори́л говори́ла говори́ло говори́ли	говори́ю говори́шь говори́т говори́м говори́те говори́ят	бу́ду говори́ть	говори́ говори́те
---	---	---	--	----------------------------------

Vid verb som inte har någon form med betoning på ändelse slutar förstås imperativen på **-Ь(ТЕ)**.

гото́вить <i>förbereda,</i> <i>göra</i> <i>i ordning,</i> <i>laga mat</i>	гото́вил гото́вила гото́вило гото́вили	гото́влю гото́вишь гото́вит гото́вим гото́вите гото́вят	бу́ду гото́вить	гото́вь гото́вьте
---	---	--	--	----------------------------------

Starka verb

Det finns i ryskan en lång rad mindre grupper med förhållandevis vanliga verb som inte har ett lika regelbundet förhållande mellan verbets två stammar. Om man känner till båda stammarna är dock böjningen i övrighet helt regelbunden och förutsägbar.

Infinitiv på -еть

Presens/futurum på **-ит**

в́идеть <i>se</i>	в́идел в́идела в́идело в́идели	в́ижу в́идишь в́идит в́идим в́идите в́идят	б́уду в́идеть	
----------------------	---	---	--	--

Verbet **в́идеть** saknar imperativformer. I stället används **смотри́(те)!**

сиде́ть <i>sitta</i>	сиде́л сиде́ла сиде́ло сиде́ли	сиджу́ сиди́шь сиди́т сиди́м сиди́те сидя́т	б́уду сиде́ть	сиди́ сиди́те
смотре́ть <i>titta</i>	смотре́л смотре́ла смотре́ло смотре́ли	смотре́ю смотре́ишь смотре́ит смотре́им смотре́ите смотре́ят	б́уду смотре́ть	смотре́и смотре́ите

Presens/futurum på **-оёт**

пе́ть <i>sjunga</i>	пе́л пе́ла пе́ло пе́ли	пою́ поёшь поёт поём поёте пою́т	б́уду пе́ть	по́й по́йте
------------------------	---------------------------------	---	--	--------------------

Infinitiv på -ать

Presens/futurum på -ет/-ёт

Verb med **с, з** i infinitiv växlar till **ш, ж** i presens/futurum.

писáть <i>skriva</i>	писáл писáла писáло писáли	пишú пíшешь пíшет пíшем пíшете пíшут	бúду писáть	пишí пишíte
сказáть <i>säga</i>	сказáл сказáла сказáло сказáли		скажú ска́жешь ска́жет ска́жем ска́жете ска́жут	скажí скажíte

Övriga verb i gruppen växlar endast till mjuk konsonant före **е/ё**.

ждáть <i>vänta</i>	ждáл ждáла ждáло ждáли	ждú ждёшь ждёт ждём ждёте ждут	бúду ждáть	ждí ждíte
-----------------------	---------------------------------	---	--	----------------------

Ett par verb skjuter in en flyktig vokal i roten.

брáть <i>ta</i>	брáл брáла брáло брáли	берú берёшь берёт берём берёте берут	бúду брáть	берí берíte
звáть <i>ropa</i> <i>kalla</i>	звáл звáла звáло звáли	зовú зовёшь зовёт зовём зовёте зовут	бúду звáть	зовí зовíte

Ett par verb lägger dessutom till konsonanten **м** eller **н**.

ВЗЯТЬ <i>ta</i>	ВЗЯЛ ВЗЯЛА́ ВЗЯЛО ВЗЯЛИ		ВОЗЬМУ́ ВОЗЬМЕ́ШЬ ВОЗЬМЕ́Т ВОЗЬМЕ́М ВОЗЬМЕ́ТЕ ВОЗЬМУ́Т	ВОЗЬМИ́ ВОЗЬМИ́ТЕ
ВСТА́ТЬ <i>resa sig</i> <i>stiga upp</i>	ВСТА́Л ВСТА́ЛА ВСТА́ЛО ВСТА́ЛИ		ВСТА́НУ ВСТА́НЕШЬ ВСТА́НЕТ ВСТА́НЕМ ВСТА́НЕТЕ ВСТА́НУТ	ВСТА́НЬ ВСТА́НЬТЕ

Andra udda verb.

éхать <i>åka</i> <i>vara på väg</i>	éхал éхала éхало éхали	éду éдешь éдет éдем éдете éдут	бúду éхать	
---	---------------------------------	---	---	--

Imperativ används ej av detta verb! Observera också att futurum betyder *kommer att vara på väg*, vilket sällan är vad man vill säga. Oftare behöver man normalt säga **я поéду** *jag skall åka, jag skall ge mig av*.

Infinitiv på **-ИТЬ**

Presens på **-ивёт**

жИТЬ <i>leva</i> <i>bo</i>	жИЛ жИЛА́ жИЛО жИЛИ	живУ́ живё́ШЬ живё́Т живё́М живё́ТЕ живУ́Т	бúду жИТЬ	живИ́ живИ́ТЕ
----------------------------------	------------------------------	---	--	----------------------

Observera att betoning helst bör flyttas till negationen i formerna: **не жил,** **не жило,** **не жили.**

Presens på -ЬѢТ

бѢТЬ <i>slå</i>	бѢЛ бѢЛА бѢЛО бѢЛИ	бѢЮ бѢШЬ бѢѢТ бѢѢМ бѢѢТЕ бѢЮТ	бѢДУ бѢТЬ	бѢЙ бѢЙТЕ
пѢТЬ <i>driicka</i>	пѢЛ пѢЛА пѢЛО пѢЛИ	пѢЮ пѢШЬ пѢѢТ пѢѢМ пѢѢТЕ пѢЮТ	пѢДУ пѢТЬ	пѢЙ пѢЙТЕ

Oregelbunden imperativ! Observera också att betoning av vissa kan flyttas till negationen i formerna: **нѢ ПИЛ, нѢ ПИЛО, нѢ ПИЛИ.**

Presens på -ЕЕТ

брѢТЬ <i>raka</i>	брѢЛ брѢЛА брѢЛО брѢЛИ	брѢЮ брѢШЬ брѢѢТ брѢѢМ брѢѢТЕ брѢЮТ	брѢДУ брѢТЬ	брѢЙ брѢЙТЕ
----------------------	---------------------------------	--	---	--------------------

Infinitiv på -СТЬ

Presens på -ДЕТ

сѢТЬ <i>sätta sig</i>	сѢЛ сѢЛА сѢЛО сѢЛИ		сѢДУ сѢДЕШЬ сѢДЕТ сѢДЕМ сѢДЕТЕ сѢДУТ	сѢДЬ сѢДЬТЕ
--------------------------	-----------------------------	--	---	--------------------

Infinitiv på -ти

Presens på -ѣт

вѣстѣ <i>föra</i> <i>leda</i>	вѣл вѣлá вѣлó вѣлѣ	вѣдú вѣдѣшь вѣдѣт вѣдѣм вѣдѣте вѣдúт	бúду вѣстѣ	вѣдѣ вѣдѣте
нѣстѣ <i>bära</i>	нѣс нѣслá нѣслó нѣслѣ	нѣсú нѣсѣшь нѣсѣт нѣсѣм нѣсѣте нѣсúт	бúду нѣстѣ	нѣсѣ нѣсѣте

Infinitiv på -чь

Presens på -чѣт

пѣчь <i>baka</i> <i>grädda</i>	пѣк пѣклá пѣклó пѣклѣ	пѣкú пѣчѣшь пѣчѣт пѣчѣм пѣчѣте пѣкúт	бúду пѣчь	пѣкѣ пѣкѣте
--------------------------------------	--------------------------------	---	--	----------------------------

Presens på -жет

лѣчь <i>lägga sig</i>	лѣг лѣглá лѣглó лѣглѣ		лѣгу лѣжешь лѣжет лѣжем лѣжете лѣгут	лѣг лѣгте
мóчь <i>kunna</i>	мóг мóглá мóглó мóглѣ	мóгú мóжешь мóжет мóжем мóжете мóгут	бúду мóчь	

Det enkla verbet **мóчь** förekommer inte i imperativ, men det prefigerade **помóчь** *hjälpa* heter i imperativ **помогѣ(те)!**

Oregelbundna verb

För ett mycket litet antal verb räcker det inte att kunna de båda stammarna. Dessa verb uppvisar ytterligare helt oregelbundna former.

дава́ть <i>ge</i>	дава́л дава́ла дава́ло дава́ли	даю́ даёшь даёт даём даёте даю́т	бу́ду дава́ть	дава́й дава́йте
да́ть <i>ge</i>	да́л да́ла да́ло / да́ло да́ли		да́м да́шь да́ст дади́м дади́те даду́т	да́й да́йте

Observera att betoning helst bör flyttas till negationen i formerna: **не дал, не дало, не дали.**

е́сть <i>äta</i>	е́л е́ла е́ло е́ли	е́м е́шь е́ст е́дим е́дите е́дят	бу́ду е́сть	е́шь е́шьте
идти́ <i>gå</i> <i>vara på väg</i>	шёл шла́ шло́ шли́	иду́ идёшь идёт идём идёте иду́т	бу́ду идти́	иди́ иди́те

Observera att futurum betyder *kommer att vara på väg*, vilket sällan är vad man vill säga. Oftare behöver man normalt säga **я пойдú** *jag skall gå, jag skall ge mig av, jag skall bege mig*. Efter prefix får infinitiven formen **-йти**, t.ex. **пойти́** *gå, ge sig av, bege sig*, **прийти́** *komma...*

хоте́ть <i>vilja</i>	хоте́л хоте́ла хоте́ло хоте́ли	хочу́ хо́чешь хо́чет хоти́м хоти́те хотя́т	бу́ду хоте́ть	хоти́ хоти́те
-------------------------	---	---	--	----------------------

Tempusbruket

Ryskt presens med tidsadverbial som betecknar hur länge handlingen pågått motsvaras på svenska av perfekt. När en handling påbörjats i det förflutna och fortfarande pågår använder svenskan perfekt medan ryskan använder presens då man vill tala om hur länge handlingen pågått.

Мы живём здесь недáвно. Vi har inte bott här så länge.

Я давнó работаю в больнiце. Jag har arbetat länge på sjukhuset.

(= Jag arbetar sedan länge...)

Ryskt preteritum motsvarar då svenskt pluskvamperfekt.

Я давнó работал в больнiце. Jag hade arbetat länge på sjukhuset.

Om däremot svenskans perfekt syftar på en handling som inte längre fortgår i nuet använder även ryskan preteritum. Observera dock att ett annat adverbial måste användas.

Я дóлго работал в больнiце. Jag har arbetat / arbetade länge på sjukhuset.

Vid syftning på handling som inte längre forgår får det ryska **давнó** betydelsen *för länge sedan*.

Я давнó работал в больнiце. Jag arbetade på sjukhuset för länge sedan.

Observera att denna ryska sats alltså är tvetydig.

Particip

Particip är verbformer som fungerar som adjektiv. De utgör nästan alltid en bestämning till ett substantiv eller något annat substantiviskt ord. Ibland förekommer dock particip även på egen hand på samma sätt som substantiverade adjektiv.

Ryskan har fyra olika particip.

- Presens particip aktivum på **-ЩИЙ**.
- Presens particip passivum på **-МЫЙ**.
Presensparticipen bildas endast av pågående verb.
- Preteritum particip aktivum på **-ВШИЙ**.
- Preteritum particip passivum på **-ННЫЙ** eller **-ТЫЙ**.
Preteritumparticipen bildas främst av fullbordade verb.

Presens particip aktivum

Ryskans presens particip aktivum motsvarar svenskans presens particip. Det bildas enklast med utgångspunkt i 3.p.pl. genom att **-ЮТ/-ЯТ** byts mot **-ЮЩИЙ / -ЯЩИЙ**. Formen bildas bara av pågående verb.

чита́ющий läsande (dvs. som läser, eng. reading)

спя́щий sovande

Портрёт спящего жирафа. Porträtt av sovande giraff.

Presens particip passivum

Presens particip passivum är en typiskt rysk form. Det är generellt sett bland språk en ovanlig form. Formen bildas enklast med utgångspunkt i 1.p.pl. genom att **-ЕМ / -ИМ** utökas med adjektivändelser till **-ЕМЫЙ / -ИМЫЙ**. Formen bildas bara av pågående verb. Den måste oftast översättas till svenska med en relativ bisats.

чита́емый läst

(dvs. som blir läst ...som läses (av X) // ...som X/man/vi läser)

Са́мая чита́емая кн́ига го́да. Årets mest lästa bok. (Här klarar sig svenskan med perfekt particip. Vi ser handlingen mera som avslutad, medan ryssarna ser den som fortfarande pågående.)

О́чень большо́е значе́ние име́ет те́кст, пока́зываемый на страница́х са́йта. Mycket stor betydelse har den text som visas på sajtens sidor.

Preteritum particip aktivum

Preteritum particip aktivum är också en mindre vanligt förekommande form i språk i allmänhet. Formen bildas bara av fullbordade verb. Även denna måste normalt översättas till svenska med en relativ bistas. Formen bildas genom att ändelsen **-ВШИЙ** läggs till verbet i stället för infinitivens **-ТЬ** eller preteritumets **-Л**.

прочита́вший *havande läst* (dvs. *som har läst*, eng. *having read*)

Мне́ние прочита́вшего *den läsandes mening, meningen // åsikten hos den som har läst*

расска́з о прие́хавшем в Росси́ю перси́дском ша́хе *en berättelse om den persiske shahen som kommit till Moskva // en berättelse om när // hur den persiske shahen kom till Moskva*

Preteritum particip passivum

Ryskans preteritum particip passivum motsvarar svenskans perfekt particip. Ändelsen är i de flesta fall **-ННЫЙ**.

про́читанный *läst* (dvs. *som blivit läst*)

напи́санный *skriven*

забро́нированный *reserverad, bokad*

Vissa verb har i stället ändelsen **-ТЫЙ**.

оде́тый *påklädd*

кни́га напи́санная на ру́сском языке́ афга́нским писате́лем
en bok skriven på ryska av en afghansk författare

Detta particip kan i kort adjektivform (med ett **-Н-**) också ingå i passiva ryska verbkonstruktioner och översätts då till svenska med passiv form på **-s** eller med omskrivning med *bli* + perfekt particip.

Фи́рма была́ про́дана за три́ копе́йки.

Firman såldes för tre kopek.

Gerundier

Gerudier är verbformer som fungerar som adverbial i en sats. De syftar alltid på satsens subjekt.

Presens gerundium

Presens gerundium bildas av pågående verb med ändelsen **-а** (i skrift naturligtvis ofta **-я**):

дышá *breathing* – *andandes*, **забывáя** *forgetting* – *glömmande*

читáя *reading* – *läsande, genom att läsa, samtidigt med att läsa*

рабо́тая *working* – *arbetande, genom att arbeta, när X arbetar*

Formen motsvarar engelskan form på *-ing* när denna används för att förkorta två satser med samtida verbhandlingar och samma subjekt så att man slipper nämna subjektet två gånger. På svenska kan man många gånger använda presens particip, men det kan lätt låta otympligt, och då måste man ofta uttrycka sig med två kompletta satser och lägga till ett personligt pronomen som subjekt vid det verb som på ryska är gerundium.

Что вы думаете, читáя это всё?

Vad tänker ni då ni läser allt detta?

(What do you think reading all this?)

Зарабо́тайте, читáя sms! Тjáна пeнгap genom att läsa sms!

(Earn money reading sms's!)

А под окнóм, чýть дышá, бeднýй хyдóжник сто́йт.

*Och nedanför fönstret, knappt andandes, står den stackars konstnären.
Och nästan utan att andas står den stackars konstnären nedanför fönstret.*

Preteritum gerundium

Preteritum gerundium, bildas bara av fullbordade verb. Ändelsen **-в** läggs till verbets stam i preteritum eller infinitiv.

прочитáв *having read* – *efter att ha läst*

прие́хав *having arrived* – *efter att ha kommit fram*

Formen motsvarar precis engelskans *having -ed*. Oftast kan man uttrycka detta på svenska med *efter att ha -t*, men också detta kan många gånger kännas otympligt. Smidigare kan därför vara att också här utvidga satsen med subjekt till *när X hade -t*.

Прочитáв éту кнйгу, вы мóжете изменйть свою́ жйзнь!

Efter att ha läst den här boken kan ni förändra ert liv!

När ni läst den här boken kan ni förändra ert liv!

(Having read this book you can change your life!)

Diateser

Ryskan uppvisar tre diateser:

- **AKTIVUM**: ett aktivt subjekt med eller utan direkt objekt.
- **REFLEXIVUM**: ett aktivt subjekt som samtidigt utgör passivt objekt.
- **PASSIVUM**: ett passivt subjekt med eller utan en aktiv agent.

Aktivum

Aktivum är både i svenskan och ryskan normalfallet. Alla verbets grundläggande former är s.k. aktiva former. Normalt är då subjektet den handlande personen och objektet den person eller det föremål som utsätts för subjektets agerande.

Reflexivum

Reflexivum har som grundläggande innebörd att subjektet och objektet är detsamma. Många reflexiva ryska verb motsvaras dock inte av reflexiva verb på svenska.

Ryska reflexiva verb består av böjningsstam + personändelse + reflexivsuffix. Reflexivsuffixets grundform är **-ся**, men efter vokal reduceras det till bara **-сь**. Samma reflexivsuffix används i verbets alla personer.

учи́ться <i>studera, gå i skolan</i> (intransitivt)	
я учу́сь	он учи́лся
ты учи́шься	она́ учи́лась
она́ учи́тся	оно́ учи́лось
мы учи́мся	они́ учи́лись
вы учи́тесь	
они́ учатся	

Förutom det reflexiva suffixet **-ся/-сь** har ryskan även ett reflexivt objektspronomen, i akkusativ **себя́**. Det finns inte någon enkel regel för när det ena eller andra skall användas. Man måste lära sig detta från fall till fall. Långt vanligast är dock de korta suffigerade formerna.

De reflexiva suffixen **-ся/-сь** används för att uttrycka flera olika betydelser.

Reflexivitet

Många ryska reflexiva verb uttrycker den reflexiva diatesens grundläggande betydelse, nämligen att subjektet och objektet är detsamma. Ofta motsvarar detta också väl svenska reflexiva verb, t.ex.

Он бре́ется *han rakar sig*

Он мо́ет сы́на. *Han tvättar sin son.*

Он мо́ется. *Han tvättar sig.*

Lite lurigt blir det i vissa fall, då svenskan inte använder reflexiva verb. Trots allt bör man ändå ganska tydligt kunna föreställa sig handlingen som reflexiv, t.ex.

Он купа́ет сы́на. *Han badar sin son.*

Он купа́ется. *Han badar.*

Я учу́ дочку писа́ть. *Jag lär min dotter att skriva.*

Я учу́сь в уни́версите́те. *Jag studerar på universitetet.*

Reciprocitet

I vissa fall kan handlingen vara ömsesidig, s.k. reciprok, t.ex.

Они́ встреча́ют Олега́ в метро́. *De träffar Oleg i tunnelbanan.*

Они́ встреча́ются в метро́. *De träffas/träffar varandra i tunnelbanan.*

они́ целу́ются *de kysser varandra.*

Passivum

Det betydelsemässiga objektet tar subjektets plats i satsen medan det betydelsemässiga subjektet inte finns uttryckt i satsen, eftersom man genom verbets reflexiva form just väljer att bortse ifrån vem det egentligen är som utför handlingen. I vissa fall finns det kanske inte ens ett agerande subjekt, utan handlingen framkallas av naturkrafter.

до́м стро́ится *huset byggs*

двэ́рь откря́ется *dörrens öppnas*

Den betydelsemässiga skillnaden mellan subjektslöst verb i tredje person plural och ett reflexivt verb är många gånger näst intill obefintlig.

Зде́сь прода́ют кнй́ги. *Här säljer man böcker.*

Зде́сь пода́ются кнй́ги. *Här säljs böcker.*

Intransivitet

Verbhandlingen framställs som om de sker av sig själv. Något tydligt agerande subjektet tänker man sig ofta inte, till skillnad från i satser med reflexiva verb i passiv betydelse. Sådana ryska reflexiva former motsvaras på svenska oftast av

särskilda intransitiva verb eller verbfraser, eller av intrasitivt använda verb som kan vara både transitiva och intransitiva.

Я сломáл зóнт. *Jag gjorde sönder paraplyet.*

Зóнт сломáлся. *Paraplyet gick sönder.*

Лíфт поднимáет нáс на пýтый этáж.

Hissen tar oss upp till 5:e våningen.

Мы́ поднимáемся на лíфте. *Vi åker upp med hissen.*

Särskilt lurigt blir det när svenskan kan använda samma verb både som transitivt och som intransitivt.

Доцéнт начинáет лéкцию. *Docenten börjar föreläsningen.*

Лéкция начинáется. *Föreläsningen börjar.*

Мы́ открывáем музéй в 8 часóв. *Vi öppnar museet kl. 8.*

Музéй открывáется в 8 часóв. *Museet öppnar kl 8.*

Ирíна останóвила машíну. *Irina stannade bilen.*

Машíна останóвилась. *Bilen stannade.*

Reflexivum tantum

Vissa ryska verb är reflexiva helt utan att det finns någon betydelsemässig orsak. Dessa verb brukar kallas reflexiva tantum. De förekommer bara som reflexiva och existerar inte utan det reflexiva suffixet, vilket påminner om svenskans deponensverb, t.ex. *hoppas*, *minns*. Till denna grupp hör bl.a.

бóяться *vara rädd*

онá бо́ится *är rädd*

надéяться *hoppas*

мы́ надéемся *vi hoppas*

смея́ться *skratta*

óн смеётся *skrattar*

улыбáться *le*

я улыба́юсь *jag ler*

Passivum

Rysk passivum uttrycker i första hand ett kvarstående resultat av en föregående handling. Formerna bildas nästan bara av fullbordade verb. Preteritum particip passivum i kortform (-н, -на, -но, -ны) kombineras med hjälpverbet **БЫТЬ** *vara* i dess olika former, ungerfär som på engelska.

письмо́ было́ напи́сано по-ру́сски *the letter was written in Russian*

письмо́ напи́сано по-ру́сски *the letter is written in Russian*

письмо́ бу́дет напи́сано по-ру́сски

the letter will be written in Russian

Observera att hjälpverbet alltså saknas i presens.

En eventuell agent står i instrumentalis.

Э́тот ромáн напи́сан молоды́м швэ́дским писáтелем.

Den här romanen är skriven av en ung svensk författare.

Svenskan använder gärna passivum, även i förhållandevis vardagligt språk. Detta hänger delvis samman med att den svenska ordföljden är bunden, så att en sats normalt måste börja med subjekt, som följs av predikat och objekt. Om man av innehållsmässiga skäl hellre vill börja med handlingens objekt kan man lätt åstadkomma detta genom att sätta det först i en passiv sats.

Andrej blev bjuden på restaurang av sin tyska kollega.

Ryskan behöver inte ta till någon passiv sats för att uppnå motsvarande ordföljd, eftersom kasusändelserna ändå tydligt anger vad som är subjekt och vad som är objekt. Det är bara att placera objektet först i den aktiva satsen.

Андре́я пригласи́л в рестора́н его́ неме́цкий колле́га.

Den främsta anledningen till att använda passivum på ryska är därför egentligen att slippa avslöja det betydelsemässigt agerande subjektet eller för att framhålla en verbhandling som om den utförs nästan av sig själv. Men inte heller i detta fall saknas andra möjligheter på ryska. Man kan t.ex. använda 3 person plural av verbet utan subjekt, t.ex.

Андре́я пригласи́ли в рестора́н. *Man har bjudit Andrej på restaurang. Andrej har blivit bjuden på restaurang.*

Ytterligare en anledning att använda passivum i ryskan kan helt enkelt vara att göra texten mera komplicerad, mera byråkratisk, lärd e. dyl.

Modalitet

Modalitet kan uttryckas på flera olika sätt – med hjälpverb, adjektiv, adverb eller adverbiala partiklar.

Modala hjälpverb

De vanligaste modala hjälpverben är **хотеть** vilja, **мочь** kunna (vara i stånd att), **уметь** kunna (ha kunskapen att). De följs av infinitiv.

Миша хочет есть. *Misja vill äta.*

Она не может работать. *Hon kan inte arbeta.*

Бабушка не умеет плавать. *Farmor kan inte simma.*

Då *kunna* är inte är hjälpverb, utan huvudverb, och följs av ett direkt objekt använder ryskan **знать** kunna (känna till).

Она знает четыре языка. *Hon kan fyra språk.*

Modala adjektiv

Adjektivet **должен** *tungen, skyldig* följs av infinitiv.

Ты должна ходить на лекции. *Du måste gå på föreläsningarna.*

Betydelsemässigt skiljer detta adjektiv sig knappast från adverbena **нужно/надо**, men **должен** kan eventuellt upplevas som lite mera strängt, kategoriskt eller bestämt än **нужно/надо**. Grammatiskt sett skiljer de sig dock betydligt mera åt. **Должен** är ett modalt adjektiv som kräver ett specifikt subjekt och kongruensböjs med subjektet, medan **нужно/надо** är modala adverb som inte kräver något uttalat betydelsemässigt subjekt.

Modala adverb

Ryskan har en rad opersonliga modala adverb: **можно** *det är möjligt*, **надо** och **нужно** *det är nödvändigt*, **нельзя** *det går inte, man får inte*, **не надо** *det behövs inte*. Dessa följs av infinitiv och används ofta med allmän syftning utan att nämna någon person. Svenskans subjekt till ett motsvarande modalt hjälpverb blir i en motsvarande rysk mening ofta endast underförstått. Om den person man syftar på omnämns står denna person i dativ.

Можно войти?

Kan jag komma in? (Eg. (Är det) möjligt att komma in?)

Надо купить молоко. *Det måste köpas mjölk.*

Нам надо купить молоко. *Vi måste köpa mjölk.*

Нельзя́ betydets som regel *det går inte* tillsammans med en fullbordad infinitiv och *man får inte* tillsammans med en pågående infinitiv.

Нельзя́ кури́ть. *Man får inte röka. Rökning förbjuden.*

Нельзя́ откры́ть две́рь. *Det går inte att öppna dörren.*

Som motsvarighet till svenskan huvudverb *behöver* som ju följs av direkt objekt använder ryskan som regel adjektivet **нужен, нужна́, нужно́, нужны́** *nödvändig, behövlig*. Svenskans objekt blir då i ryskan subjekt, medan svenskans subjekt på ryska sätts i dativ, t.ex.

Како́й но́мер ва́м ну́жен. *Vilket slags rum behöver ni?*

Мне́ ну́жен но́вый па́спорт. *Jag behöver ett nytt pass.*

Ren infinitiv

Frånvaron av ett modalt adverb kan i sig ses som ett sätt att uttrycka modalitet. En infinitiv tillsammans med en person uttryckt i dativ motsvarar som regel svenskan modala hjälpverb *ska* (till skillnad från svenskans futurala hjälpverb *ska*). Denna typ av konstruktion förekommer framför allt i frågor.

Мне́ егó подождáть? *Ska jag vänta på honom?*

Что́ мне́ де́лать? *Vad ska jag göra?*

Infinitiven kan också vara underförstådd, t.ex.

Ва́м куда́? *Vart ska ni?* (sagt av t.ex. en taxichaufför)

Modala satspartiklar

ведь *ju...*

I talspråket förekommer ofta en partikel **же** *då* direkt efter frågeordet för att ge eftertryck åt frågan.

Где́ же ты́ был? *Var har du varit då?*

Prepositioner

Utvidgad preposition

Prepositionen **о** används före konsonantfonem, alltså även tecknen **я, е, ё, ю** som ju betecknar resp. vokal föregången av fonemet /j/. Formen **об** används före vokalfonem. Formen **обо** används före det personligt pronemenet i 1 person singular: **обо мне** *om mig*.

Adverbial som uttrycker plats

Prepositionerna **в** och **на** styr lokativ om de betecknar befintlighet och akkusativ om de betecknar riktning.

в + Lok.

в шко́ле   i skolan
в магази́не   *i affären*

в + Акк.

в шко́лу   till skolan
в магази́н   *till affären*

на + Lok.

на рабо́те
на заво́де

på arbetet
på fabriken

на + Акк.

на рабо́ту   till arbetet
на заво́д   till fabriken

Bruket av positionsbetecknande prepositioner kan variera mellan språk. **В** och **на** används inte alltid på samma sätt som svenskans *i* och *på*. Märk bl.a.

Svenskan har ofta prepositionen *på* för att beteckna befintlighet i olika former av offentliga lokaler. Ryskan har som regel **в**.

в университете på universitetet

в театре på teatern

в библиотеке på biblioteket

в поликлинике på vårdcentralen

Mera sällan används dock **на** precis som svenskans *på*.

на работе *på arbetet*

на заводе / на фабрике *på fabriken*

на почте *på posten*

Vid mera abstrakta ord som inte direkt betecknar ett rum använder ryskan företrädesvis **на** precis som svenskans *på*.

на уроке på lektionen

на экзамене *på examen*

на выставке på utställningen

на концерте på konserten

на вечере på bjudningen

Det är dock omöjligt att ge annat än mycket allmänna regler för prepositionsbruket. Användningen av rätt preposition måste ofta särskilt läras in, t.ex.

на рóдине i fäderneslandet
в деревне på landsbygden
на сéвере i norr, **на ю́ге** i söder, **на восто́ке** i öster, **на за́паде** i väster

Riktning uttrycks med **в** (*in*)i, *till*, **на** (*upp*) på, *till*, **к** *mot*, *till*, **до** ((*ända fram*) *till*)

Riktning - befintlighet

Befintlighet / riktning vid adverb

где ?	<i>var ?</i>	куда ?	<i>vart ?</i>
здесь / тут ²	<i>här</i>	сюда	<i>hit</i>
там	<i>där</i>	туда	<i>dit</i>
спра́ва	<i>på höger sida</i>	напра́во	<i>åt höger</i>
сле́ва	<i>på vänster sida</i>	нале́во	<i>åt vänster</i>
до́ма	<i>hemma</i>	домо́й	<i>hem</i>
наверху́	<i>uppe</i>	наве́рх	<i>upp</i>
внизу́	<i>ner</i>	вни́з	<i>ner</i>

Om rumsadverbial med prepositionerna **в** *i*, *till* och **на** *på*, *till* uttrycker befintlighet följs prepositionerna av lokativ, om de uttrycker riktning följs de av ackusativ. I vissa satser kan båda möjligheterna förekomma beroende på vilken del av satsen rumsadverbiallet syftar på.

Они́ е́дут ката́ться на лы́жах в па́рке.

De åker för att gå på skidor i parken.

Они́ е́дут в парк ката́ться на лы́жах.

De åker till parken för att gå på skidor.

Valet av preposition för att uttrycka förflyttning *till* och *från* en plats utgår helt och hållet från vilken preposition som används för att uttrycka befintlighet på samma plats. Det finns därför tre serier av prepositioner.

När man syftar på en plats inuti i ett slutet rum eller avgränsat område:

В + ack	В + lok	ИЗ + gen från, ur, ut ur
----------------	----------------	------------------------------------

² **Тут** har en något mera talspråklig klang.

till, in i	i, inuti	
------------	----------	--

в шкóлу *till skolan*, **в шкóле** *i skolan*, **из шкóлы** *från skolan*
в Росси́ю *till Ryssland*, **в Росси́и** *i Ryssland*, **из Росси́и** *från Ryssland*

När man syftar på en plats ovanpå ett föremål eller på en öppen yta:

на + ack till, upp på	на + lok på, uppe på	с + gen från, ner från
---------------------------------	--------------------------------	----------------------------------

на го́ру *upp på berget*, **на горé** *på berget*, **с горы́** (*ner*) *från berget*
на ры́нок *till marknaden*, **на ры́нке** *på marknaden*, **с ры́нка** *från marknaden*

När man syftar på en plats i direkt närhet till ett föremål eller en person:

к + dat till, mot	у + gen vid, hos	от + gen från, av, bort från
-----------------------------	----------------------------	--

к Ива́ну *till Ivan*, **у Ива́на** *hos Ivan*, **от Ива́на** *från Ivan*

I betydelsen *till* används normalt **к** + dativ vid syftning på personer, medan **в/на** + ackusativ används vid syftning på platser och föremål.

Däremot använder man **к** + dativ i betydelsen *mot* tillsammans med ord för platser och föremål, dvs. för att ange att man inte har för direkt avsikt att ta sig ända fram.

Förflyttning till person och plats

Normalt används i ryskan genomgående prepositioner som uttrycker riktning när både en person och en plats samtidigt anges i en sats där det är frågan om förflyttning.

Они́ поéхали к дéдушке в Но́вгород. *De åkte till farfar i Novgorod.*

Adverbial som uttrycker tid

För att placera en handling vid en viss punkt i tiden används oftast prepositionen **в** + akkusativ.

в понеде́льник på måndag, **в пя́тницу** på fredag

в два́ часа́ klockan två

в друго́й де́нь en annan dag

Tidsadverbial i instrumentalis

Instrumentalis singular av maskulina och neutrala substantiv slutar på -/om/. Detta kasus kan av vissa tidsbetecknande substantiv användas som tidsadverbial för att beteckna tiden då något sker.

вече́р kväll, **вече́ром** på kvällen, **ле́то** sommar, **ле́том** på sommaren

Tidsadverbial

Tidsadverbial för angivande av klockslag konstrueras med prepositionen **в** + Акк.

в [ф] час klockan ett

в [в] два́ часа́ [чиса́] klockan två

в [ф] три́ часа́ klockan tre

в [ф] четы́ре часа́ klockan fyra

в [ф] пять́ часо́в [чисо́ф] klockan fem

в [ф] шесть́ часо́в klockan sex

Även tidsadverbial som anger veckodag konstrueras med prepositionen **в** + Акк.

в понеде́льник på måndag

Adverbial som uttrycker sätt

Färdmedel

Sättsadverbial som uttrycker färdmedel vid verbet **ехать** åka konstrueras med prepositionen **на** + Lok.

Я еду на автобусе. *Jag åker buss.*

M. varelser	Mask ting	Neutrum	Femininum		Maskulinum	Femininum	Neutrum
-ый	kons	-ое -е	-ая -а	NOM	-ые	-ы	-ые -а
= GEN	= NOM	= NOM	-ую -у	ACK	ting = NOM	— varelser = GEN	
-ого	-а		-ой -ы	GEN	-ых -ов -ей	-ых	bara stammen
-ом	-е		-ой -е	LOK	-ых	-ах	
-ому	-у		-ой -е	DAT	-ым	-ам	
-ым	-ом		-ой -ой	INS	-ыми	-ами	

Tabellen bortser från alla automatiska ljud- och skrivregler.

T.ex. blir alltid **ы** → **и** efter **к, г, ш, ж, ч, щ** och alla andra mjuka konsonanter.

Vidare noteras inte att de flesta ändesler har variant med **j**-vokal som skrivs efter mjuk konsonant,

t.ex. ack o gen sg **Ивана** men **Игоря** av **Иван** resp. **Игорь**.